

UDVIKLING FOR UDVIKLINGSHÆMMEDE. NR. 8. DEC. 2012

61. ÅRGANG

60 år

i medgang og modgang

2012 er ved at være gået, og det har været et travlt og begivenhedsrigt år

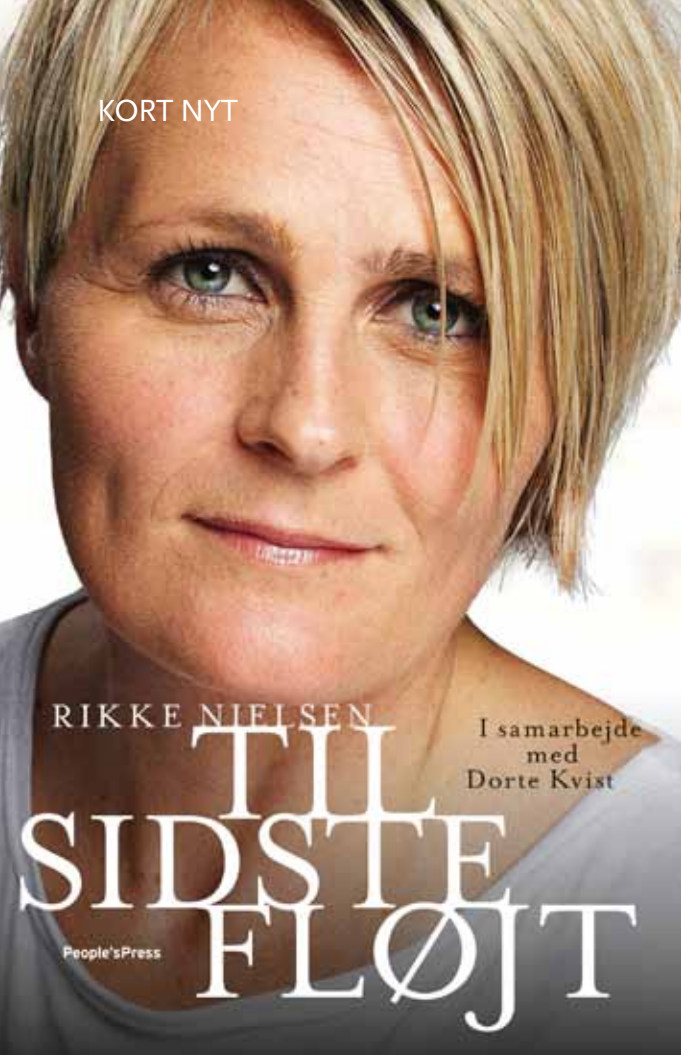
- Vores projekt, "Mere kommunikation bedre relation", er ved at være en realitet, det vil sige, at vi har udarbejdet en projektbeskrivelse, og købt 4 stk i pad. Projektet er sat i gang; men de udvalgte brugere begynder først til næste år rigtig at mærke, at de er med i et forløb, hvor deres kontaktbøger udskiftes med en i pad. I starten af januar 2013 får de udleveret deres iPad. I begyndelsen skal brugerne lære deres iPad at kende på Birkegården, senere udskiftes deres kontaktbog med en i pad og kommunikationen foregår nu gennem denne. Projektbeskrivelse kan læses på vores hjemmeside: www.aktivitetscentretbirkegaarden.dk
- Barcelona turen i uge 40 var en stor succes for alle. Det vil sige, at både vi og vores venner i Barcelona har stor fornøjelse af at se hinanden en gang årligt. I den forbindelse er det værd at nævne, at vores krea værksted køber forskellige materialer til vores produktioner af smykker, nøglestropper mv. i Barcelona. Nogle af de produkter vi laver og sælger, er meget unikke, og er en sammenblanding af danske og spanske materialer. Hermed en opfordring til at komme at se, og købe vores ting. Dette kan du enten på Birkegården eller ved julemarkedet på Gentofte rådhus den 6. december 2012. Produktionen foregår på flotteste vis omkring SIVUS metoden.
- Hvis nogen har lyst til at blive en del af vores hyggelige fællesskab, så har vi plads til yderligere 2 brugere her på Birkegården (§ 104). Har du brug for små overskuelige rammer, er du mobil, har du brug for et aktivitets og samværstilbud, og har du lyst til at være en del vores fællesskab? så er Birkegården måske noget for dig. Du er velkommen til at kontakte forstander Lise Jørgensen på nr. 3962 4117. Yderligere oplysninger kan hentes på vores hjemmeside: www.aktivitetscentretbirkegaarden.dk
- Herfra Birkegården sendes de bedste hilsner om glædelig jul og et lykkebringende nytår

indhold

- 4 Kort nyt**
- 5 Leder** – Alvorsord i december
- 6 Konkurrence på facebook** – Vind et sommerhusophold
- 8 Det tager tid at bygge en ny organisation op**
– Interview med LEVs landsformand
- 11 Et skæbnefællesskab** – En beretning fra en kredsaktivist
- 16 LEV fylder** – DH's formand fortæller om samarbejdet med LEV
- 21 Revolutionen lod vente på sig** – Et blik på LEVs – og mennesker med udviklingshæmnings – historie
- 26 Som at flytte hjemmefra** – ULFs formand fortæller om frigørelsen fra LEV
- 27 Forglemmigej** – Et logo for foreningen og et holdepunkt for en person, som både professionelt og frivilligt har arbejdet med LEV og udviklingshæmmede
- 33 John Møller er død**
- 35 20 nye skånejob på vej** – KLAP indgår aftale med Region Midtjylland
- 36 Hun kunne også være blevet kriminel** – Til foredrag med Jan Gintberg
- 39 Debatten**
– Besparelser er ikke bare besparelser
– Min søn blev ikke helbredt, da jeg blev fyret
- 49 LEV nyt**
- 50 Kort nyt**

Til sidste fløjt

"Hvad er det, du har på halsen, skat?" Det er Rikke Niensens kæreste, der spørger. Den tidligere håndboldlandsholdsspiller står foran en voldgiftssag mod sin gamle klub, Aalborg DH. Hun er gravid og i gang med at planlægge bryllup. Så knuden har bare ikke at være noget. Det er den heller ikke – i første omgang. Men lægerne tager fejl, og Rikke Nielsen får konstateret kræft. Og ikke nok med det: Den lille pige, hun føder, viser sig at have Downs syndrom.

I "Til sidste fløjt" fortæller Rikke Nielsen sin barske, men livsbekræftende historie om at blive kræftsyg – og at vinde over kræften. Og om tilværelsen med datteren Magda med Downs syndrom. Om det, der lignede livets største nedtur, men endte som et sandt mirakel. Hun fortæller også om håndboldkarrieren: tiden på landsholdet i slipstrømmen på "guld pigerne" og de vilde år i håndboldligaen, hvor alting boomed, og pengemændene gjorde deres indtog.

Til sidste fløjt

Rikke Nielsen i samarbejde med Dorte Kvist

ISBN: 978-87-7108-893-9

256 Sider. Vejl. pris: 299, 95 kr.

People's Press 2012

Jeg går min egen vej...

En gruppe unge mennesker med udviklingshæmning fra Gladsaxe har skrevet sangen "Respekt", der giver omverdenen et indblik i deres inderste tanker og følelser. De har også lavet en musikvideo til sangen, som de har udgivet på YouTube.

Jeg går min egen vej
Er ligeglad med hvad andre siger
Det kan godt være jeg er speciel
Men jeg vil elskes alligevel

Sådan lyder første vers af den sang, som seks unge mennesker med udviklingshæmning fra to bofællesskaber i Gladsaxe har skrevet om deres hverdag og tanker om livet som udviklingshæmmede. Først indspillede de sangen i et professionelt lydstudie, og siden har de lavet en musikvideo, som indtil nu har fået over 1000 visninger på YouTube.

Se og hør sangen her:

www.youtube.com/watch?v=lt0jL_UuIXM

TRE GODE GRUNDE TIL AT BESØGE HJEMMESIDE OM BOTILBUD

Socialstyrelsen har lavet et nyt tema på hjemmesiden www.socialstyrelsen.dk/bo-liv om, hvordan man kan organisere støtten i botilbuddene på en anden måde.

TEMAET GIVER:

- Inspiration til at se på nuværende praksis i botilbud sat i forhold til beboernes individuelle mål
- Gode eksempler og erfaringer med, hvordan støtten på botilbud kan organiseres på en ny måde
- Relevant viden fra udviklingsprojekter, som har fokus på at inddrage beboere, når botilbuddene organiseres på nye måder

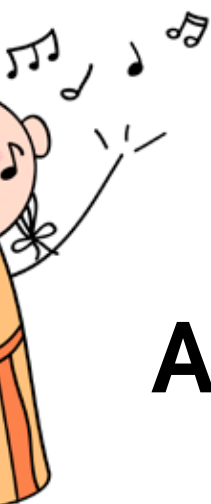
9 projekter, 16 kommuner og næsten 1700 medarbejdere har siden 2010 arbejdet med at skabe bedre livsvilkår for borgere i botilbud gennem kvalitets- og kompetenceudviklingsinitiativer under satspuljeinitiativet "Styrket indsats i botilbud". Som noget nyt kan man også se film, som indfanger nogle af de kommunale erfaringer, der er gjort med udviklingsarbejdet.

Resultaterne af arbejdet formidles også i form af en række artikler med reportager fra projekterne på socialstyrelsen.dk/bo-liv.

*Vi fastholder vores idealer – principper og visioner.
Men "det bedste" må aldrig blive "det godes" værste fjende.*

Alvorsord i december

AF SYTTER KRISTENSEN,
LEVS LANDSFORMAND

Dette december-nummer af LEV Bladet er i stort omfang viet til historien. Historien om Landsforeningen LEV og om det samfund, som vi er en del af med et særligt fokus på de seneste 10-20 års udvikling. Vi har bedt en række nøglepersoner med hver deres perspektiv og erfaring fortælle om deres oplevelse af "livet sammen med LEV". Det synes jeg, der er kommet nogle interessante og lærerige beretninger ud af.

LEVs historie er kædet uløseligt sammen med historien for mennesker med udviklingshæmning og deres pårørende. Og samtidig er vi jo også i LEV (på godt og ondt) en del af det samfund, som vi forsøger at forandre. Vores praktiske syn på, hvordan der kan skabes bedre, værdige og mere inkluderende boliger for mennesker med udviklingshæmning er eksempelvis et andet i dag end for 20 år siden. Vi er blevet mere individuelt orienterede – og det samme er resten af samfundet.

Sådan må det nødvendigvis være. Vi skal være en del af samtiden for at kunne øve indflydelse. For i LEV er vi ikke virkelighedsfjerne fantasier. Vi har altid blikket rettet mod opnåelsen af konkrete, politiske og praktiske resultater set i forhold til den virkelighed, vi spiller op imod.

Vi fastholder vores idealer – principper og visioner. Men "det bedste" må aldrig

blive "det godes" værste fjende. Det kræver blik for sammenhænge mellem det kortsigtede og det langsigtede, og her skal vi kunne håndtere den konstante afvejning mellem kortsigtede resultater på den ene side – og visionen og det langsigtede projekt.

Den filosofi og den tilgang til det handicappolitiske arbejde i LEV, og til de konkrete aktiviteter lokalt, synes jeg, på mange måder har præget os gennem de år, jeg har været aktiv i foreningen. Vi er ikke uden forståelse for de generelle samfundsmæssige udfordringer, men vi insisterer omvendt samtidig på, at udviklingen skal bevæge sig i den rigtige retning. Vi kan måske blive tvunget til at sætte tempoet ned i perioder, men det handicappolitiske fartøj skal holde kursen.

Det er grunden til, at vi de seneste år har fokuseret så voldsomt på en række bekymrende kendetegn ved den måde, nogle kommuner forvalter deres altafgørende rolle i den konkrete handicappolitik. Min bekymring handler ikke om modstand mod forandringer. Det er helt fint at udvikle nye metoder og at organisere indsatsen på anderledes måder – faktisk er det noget af det, der virkelig er brug for. Men de nye metoder og nye måder at tilrettelægge på skal understøtte en tilværelse for mennesker med udviklingshæmning med inklusion, flere valgmuligheder, mere selvbestem-

melse og autonomi, mere værdighed og integritet, mere selvhjulpethed.

Nogle af de påfund, som vi aktuelt ser flere steder, går i den stik modsatte retning. Når en kommune eksempelvis tvinger borgere med udviklingshæmning til at få micro-mad fra centralkøkkenet, så modarbejder det jo ligefrem målsætningerne om værdighed og integritet. Eller når det daglige miljøskifte for beboere i botilbud skæres bort med etableringen af de såkaldte helhedstilbud i eget hjem, så er vi hurtigt på vej i den helt forkerte retning.

I denne slags spørgsmål skal vi være på vagt. Vi skal gøre vores til, at den aktuelle krise ikke bliver undskyldningen for at slagte centrale handicappolitiske værdier. Historien vil vurdere os på, om vi levede op til opgaven.

Med disse alvorsord vil jeg ønske ethvert medlem af LEV en god jul og et godt nytår!

Konkurrence på facebook

Fortæl en god historie og vind et sommerhusophold

LEV er i julestemning og udlodder et ugeophold i vores handicapegnede sommerhus i Vig Lyng på Vestsjælland. Det eneste, DU skal gøre for at deltage i konkurrencen, er at fortælle en god historie.

Landsforeningen LEV er på jagt efter den gode historie fra jer. Fortæl os om et godt forløb i din kommune. Det kan for eksempel være et godt job forløb, en god skolestart, en børnehave der har ændret dit barns muligheder i positiv retning, en dygtig sagsbehandler, en god uddannelsesvejledning, et bofællesskab der er udover det sædvanlige, en aflastning der bare fungerer, en ildsjæl du har mødt på din vej... mulighederne er mange – vi vil høre jeres gode historie!

Skriv din historie på [facebook.com/landsforeningenlev](https://www.facebook.com/landsforeningenlev). Den historie, der får flest likes inden den 20. december, har sikret sig en uge i naturskønne omgivelser – i LEVs handicapegnede sommerhus i det smukke Vestsjælland. Vinderhistorien vil ligeledes blive bragt i LEV bladet i februar udgaven.

Det er udelukkende brugere af LEVs facebookside, der kan stemme, og det er brugerne, der bestemmer, hvilken historie der er bedst. Det tilkendegiver man ved at trykke "synes godt om". Den der får flest stemmer, vinder opholdet – længere er den ikke.

Ansatte i Landsforeningen LEV kan ikke deltage i konkurrencen.

DET MED SMÅT:

Opholdet i sommerhuset er inkl. forbrug. Forbruget må dog ikke overstige 500,- kr. Overskrides dette (gennemsnitligt forbrug ligger til grund for beregningen) kommer der en egenbetaling.

Opholdet er inkl. slutrengøring. Reglementet for ophold i sommerhuset skal naturligvis følges for at opnå betalingsfri slutrengøring.

Vinderen kan frit booke i alle sæsoner, på lige vilkår med alle andre (det vil sige, at sommerhuset kan bookes, hvis der er ledigt) frem til november 2013. Dog skal selve bookingen foretages senest 1. april 2013.

Det mere praktiske vedrørende booking går over sekretariatet og vinderen vil få tilsendt praktiske oplysninger m.m.

LÆS MERE OM SOMMERHUSET HER:

<http://www.lev.dk/medlemsservice/sommerhuse/vig-lyng,-vestsjælland.aspx>

60 års jubilæum

I medgang og modgang

Fra anstalter til botilbud. Fra åndssvage til mennesker med udviklingshæmning. Fra massebetegnelse til fokus på den enkelte.

Sådan kunne det ideelle billede af 60 års arbejde fra LEVs side se ud. Og på sin vis er det også rigtigt. Forholdene for mennesker med udviklingshæmning har rykket sig enormt fra LEV blev dannet i 1952 og frem til i dag og LEV har sin store del af æren.

Men LEV har ikke overflødiggjort sig selv endnu. Tværtimod. Anstalterne er måske nok væk, men institutionerne er på vej tilbage flere steder i form af store boligheder og centralkøkkener.

Forståelsen for, og hele synet på, mennesker med udviklingshæmning har i de seneste år undergået store forandringer. På den ene side har det, i hvert fald i visse sammenhænge, været i orden at omtale udviklingshæmmede som en belastning – ikke mindst økonomisk. På den anden side har alle unge mennesker med udviklingshæmning fået ret til en ungdomsuddannelse, og det har givet flere og flere mennesker med udviklingshæmning en reel plads på arbejdsmarkedet.

På de følgende sider fortæller nogle af de mennesker, der kender, og har fulgt LEV igennem mange år, om foreningens udvikling side om side med udviklingen for de mennesker, det hele drejer sig om – mennesker med udviklingshæmning. Vi prøver også at pege fremad blandt andet i form af små interviews med nogle af de nyeste medlemmer af LEV – for hvorfor i alverden har de meldt sig ind i den nu snart 61-årige forening?

AF ARNE DITLEVSEN OG THOMAS GRUBER

Det tager tid at bygge en ny organisation op

Hvad er der egentlig at fejre, når en forening som LEV fylder 60 år? Har Foghs kulturkamp smittet af på LEV? Og lærer vi egentlig noget af historien? LEVs landsformand Sytter Kristensen svarer på spørgsmål i dette jubilæumsinterview med landsformanden

ER DER NOGET AT FEJRE?

- Ja, det synes jeg. LEV er blevet anerkendt som et vigtigt talerør for en sårbar gruppe borgere, og jeg synes, vi bliver stadig mere inddraget. Både blandt politikerne, i ministerierne og lokalt i kommunerne. Vi spørges også meget til råds af pressen – hvad er kernen i denne sag. LEV har en viden og et perspektiv, som er brugbart.

- Jeg synes også, at vi er lykkedes med at sætte den gruppe borgere, som har det største hjælpebehov, på dagsordenen. Før kommunalreformen og krisen i kommunernes økonomi havde de ikke just de bedste forhold. Men krisen har betydet, at deres forhold nu mange steder er helt horrible. Ledsagelse fjernes, aktiviteter indskrænkes, man taler om genopfindelsen af totalinstitutioner osv. osv.

- På de mere interne linjer synes jeg også, vi kan være stolte over den udvikling vi har gennemgået. Tænk engang – som konsekvens af kommunalreformen har vi dannet et helt nyt LEV på lokalt niveau. Og mange steder med gode resultater.

- Hmm, ja, jeg synes godt, man kan sige, at LEV også har forandret sig i den periode siden 2001. Og det tror jeg har været godt. Vi har måske – ganske som i det øvrige samfund – skiftet syn på magten – den politiske magt i samfundet og magten i foreningen LEV. Der er sket en ændring, så vi er mere ligemænd, når vi taler med ministre og embedsmænd. Vi er blevet mindre autoritetstro.

- Internt i LEV har vi også forandret os. Jeg er selv den type, der tror på, at vi er stærke i fællesskab. Det har jeg været bevidst om, siden jeg startede som formand. Alene kan jeg noget, men der er også en hel masse jeg ikke kan – Så mit spørgsmål har i høj grad været: Hvordan gør vi så det her sammen?

- Kommunalreformen har også været med til at bryde en masse ting op. Og det har været rigtig godt. Nogle amtskredse var gode, men mit indtryk er også, at amtskredsene ikke var nede og pille i beslutningerne, som vi ofte er det i dag. I dag har man et bedre overblik over, hvad der sker. Det skyldes nok i høj grad den information og involvering, som vi trods alt får via de kommunale handicapråd.

- Men vi er da langt fra i mål endnu med organisationen. Og måske bliver vi aldrig helt færdige – LEV skal være en organisation, som formår at tilpasse sig skiftende krav i en foranderlig omverden.

PRØV AT NÆVNE TRE TING SOM HAR HAFT SÆRLIG BETYDNING FOR LEV OG MENNESKER MED UDVIKLINGSHÆMNING I DE SENESTE ÅR?

- For det første har kommunalreformen jo vendt op og ned på en hel masse ting – både internt i LEV og i forhold til vilkårene for udviklingshæmmede. Vi oplever klart, at man i mange kommuner ikke har den nødvendige ekspertise. Især i forhold til den gruppe borgere, som har det største hjælpebehov.

- For det andet har vi ændret en helt specifik strategi. Tidligere troede vi, at det mere eller mindre automatisk ville smitte af på de mennesker med udviklingshæmning, som har det største hjælpebehov, når vi opnåede resultater for de den brede gruppe. Men det skete ikke.

- Hele empowerment-tankegangen er vigtig, men det er ikke lige nemt for alle at tage magten over eget liv. En stor gruppe især unge med udviklingshæmning har mere eller mindre selv kunne tage selvbestemmelsen til sig. De kunne så at sige nyde godt af, at nogle af dem, som plejede at bestemme, trak sig tilbage. Men det er der nogle, som ikke kan uden videre. Nogle har så omfattende handicap, at det er nødvendigt med en specialiseret og etisk velfunderet ekspertise. For denne gruppe borgere med

DU BLEV JO FORMAND NÆSTEN SAMTIDIG MED AT ANDERS FOGH BLEV STATSMINISTER OG INDLEDTE SIN KULTURKAMP, OPGØRET MED SMAGSDOMMERE OSV. HAR DEN SMITTET AF PÅ LEV?

stort hjælpebehov kommer selvbestem-
melsen ikke af sig selv, når de profes-
sionelle træder mere i baggrunden – nogle
gange tværtimod.

- En af de helt store udfordringer i den
forbindelse er, at det er utrolig svært at
synliggøre sejre i forhold til denne mål-
gruppe. På den måde bliver det meget
op ad bakke.

- For det tredje er der den teknologiske
udvikling, som har haft betydning for
LEVs måde at arbejde på som interes-
seorganisation. Via internet er alle
orienteret hele tiden. Tempoet er sat i
vejret. Men hele informationsmængden
gør også, at vi skal handle hurtigt og
være mere skarpe.

- Men teknologien har også givet en
transparens i LEV, for folk kan jo se, hvad
der sker. Alle kan følge med i de henven-
delse, vi retter til ministre, borgmestre,
KL med flere, og det tror jeg styrker
udbredelsen i og uden for foreningen
af LEVs handicappolitisk perspektiv
på de forskellige sager. Jeg mener, at
vi har været i stand til at takle det, så vi
kan håndtere presset. Vi halsler ikke hele
tiden efter, men kan i stedet være lidt på
forkant...

**BEGREBET "FRIVILLIGHED" FYL-
DER MEGET I DISSE ÅR – BÅDE I
FORHOLD TIL, HVORDAN MAN
SER PÅ FORSKELLIGE SOCIALE
UDFORDRINGER I SAMFUNDET,
MEN OGSÅ HVORDAN VI I LEV
SER PÅ FORENINGENS OPGAVER
OG AF HVEM OG HVORDAN DE
SKAL LØSES. HVAD TÆNKER DU I
FORHOLD TIL DET?**

- Frivillighed og LEVs målgruppe er
næsten urørt land. Vi siger ikke nej til
alt, men der er dog en grænse for, hvad
frivillige kan gøre, fordi der skal være
en faglighed til stede, når man har med
mennesker at gøre, som har brug for
hjælp til helt fundamentale ting.

- Men hvis vi tør, så kan frivilligt socialt
arbejde måske være et af elementerne
i at skabe bedre inklusion med et lo-
kalsamfund. Kunne unge frivillige lære
mennesker med udviklingshæmning,

for eksempel i et bosted, bedre at kende,
så er det jo rigtig godt. Hvis det sker på
den rigtige måde, kan frivillige være
med til at nedbryde institutionerne.
Det ville da være dejligt. Men som sagt:
Det må aldrig ske på bekostning af den
nødvendige hjælp fra professionelle.

- I forhold til foreningen LEV er vi ved at
finde en plads med kredsene. Aktivi-
teterne i kredsene er jo meget forskel-
lige. Lige fra den traditionelle politiske
interessekamp, til fokus på fællesskab
mellem pårørende, halfester og socialt
samvær. Der er forskellighed, fordi det
er forskellige personer. For nogle er det
politiske, samspillet med kommunen og
så videre, det vigtigste. For andre er det
fællesskabet, som er vigtigst. For mig er
begge sider af LEV-frivilligheden vigtig.

HVORDAN SER DU FORHOLDENE FOR UDVIKLINGSHÆMMEDE OM 20 ÅR?

- Jeg tror helt sikkert, at det ser ander-
ledes ud. Hvis jeg ser 20 år tilbage, så
var det helt normalt, at mennesker med
udviklingshæmning fik lommepege
– jeg skulle kæmpe for, at min søn fik
udbetalt den pension, han fik. Så vel er
der sket meget.

- Men for de næste år håber jeg først og
fremmest, at man giver mulighed for, at
lovene får tid til at virke, inden de bliver
lavet om igen. Tingene skal implemente-
res på en ordentlig måde, ellers kommer
vi til at gå fra den ene frustration til den
anden. Løsningen på alle problemer er
jo heller ikke nødvendigvis nye love.
- Digitaliseringen er også en stor udford-
ring for vores målgruppe. Vi har kun set
starten på det.

HVAD GØR DIG TRIST, NÅR DU SER PÅ UDVIKLINGEN FOR MENNESKER MED UDVIKLINGS- HÆMNING?

- Desværre alt for mange ting, men
måske især, at vi ikke nødvendigvis
bliver klogere med tiden. I en artikel på
en af de næste sider, fortæller Henning
Jahn om dengang i 70'erne, hvor man
byggede de sidste egentlige institutio-
ner i Danmark. Allerede dengang var der
oprør mod institutionsbyggeriet, som
alle få år senere var enige om var utids-
svarende og uegnede som hjem.

- Nu bliver der igen opført institutions-
lignende boliger til mennesker med
udviklingshæmning. Og vi har i LEV i
utvetydige vendinger gjort alt, hvad
vi kunne for at bekæmpe det. Men alt
for ofte taler vi for døve øren. Og jeg er
bange for, at der er alt for meget, vi som
samfund vil fortryde om ganske få år,
men som mennesker med udviklings-
hæmning må leve med, fordi "nu er det
jo bygget".

HVAD GØR DIG SÅ GLAD?

- Det gør mig glad, når jeg ser på de
utrolig mange engagerede frivillige i
LEV. Det gør mig også glad, når vi gør
en forskel eksempelvis med at få skabt
arbejdspladser til udviklingshæmmede,
eller når vi ved hjælp af vejledning og
rådgivning kan hjælpe en familie, som
måske føler, at de sidder uhjælpelig fast i
systemet. Så bliver jeg mindet om, at det
hele ikke er den rene elendighed, men
at det nytter – indimellem de mange
hårde slag

»Alle har ret til et fedt højskoleophold«

Her bliver
ALLE
set og hørt

Venskaber, oplevelser og udfordringer

Slanke- linjen

Livsglæde
Spis sundt
Dyrk sjov motion

Den praktiske linje

er bl.a.
Have og Natur
Cykelværksted
IT- og
medieværksted

STU

Klar til at flytte
hjemmefra
Leve sundt og
selvstændigt

Højskole er også

Friluftsliv
Musik · Drama
Billedkunst

Djurslands Folkehøjskole

En højskole for alle - også for udviklingshæmmede

www.djfh.dk

Drammelstrupvej 15 · Tirstrup · 8400 Ebeltoft · Telefon: 87 52 91 20 · post@djfh.dk

AF ANNETTE ANDREASEN, FORMAND LEV-AALBORG KOMMUNEKREDS

Et skæbnefællesskab

Annette Andreasen ser tilbage på 23 års frivilligt arbejde i LEV. 23 år som har givet indflydelse, et stort netværk – og masser af møder og bekymringer over udviklingen for mennesker med udviklingshæmning

Helt fra barndommen blev jeg bekendt med, at der fandtes en forening, der hed "Evnesvages Vel". Hvert år kom folk fra foreningen og ringede på døren for at sælge forglemmigej-mærker. Pengene gik til mennesker, der var åndssvage, som man sagde den gang. I dag er "åndssvag" et skældsord, og udviklingshæmmet er trådt i stedet.

Det gjorde indtryk, når specielt min mormor fortalte om forholdene for disse mennesker. Jeg vidste ikke, at det senere skulle komme til at betyde rigtig meget for mig, at foreningen, nu med navnet LEV, eksisterede. Ja, at mit frivillige arbejde i LEV skulle blive en livsstil for mig.

Mit ældste barn er udviklingshæmmet, og det naturlige engagement i hendes liv førte mig ind i LEV. Ved en indvielse af et aflastningshus henvendte Lis Hammild, der på dette tidspunkt var formand for Nordjyllands Amtskreds, sig til mig, og spurgte, hvad jeg lavede der. Da jeg fortalte, at jeg da havde et barn, som skulle benytte huset, mente hun bestemt, at jeg burde møde op til den kommende generalforsamling

i LEV Nordjylland – og lige pludselig sad jeg med ved bestyrelsesbordet! Det var i 1989, og jeg var 36 år gammel. Jeg blev i denne sammenhæng kaldt "ung", hvilket ikke var så dårligt, når man som kvinde nærmede sig de 40! Senere blev jeg formand for amtskredsen og er nu formand for LEV-Aalborg kommunekreds.

INDSIGT

Det var dengang en helt ny og spændende verden, der åbnede sig for mig, og der var meget at lære. Min fornemmelse af, at det nok var en livsopgave at få et handicappet barn, blev nu bekræftet. Som familie med et hjemmeboende handicappet barn på 13 år og et normalt barn på otte år og to fuldtidsjob havde vi allerede været igennem en hel del. Det var en udfordring, hver gang der skulle ske et "skift" for vores handicappede datter, og det krævede mange ressourcer at sætte sig ind i "systemet".

Igennem bestyrelsesarbejdet høstede jeg erfaringer fra de "gamle" og kunne selv fortælle om mine erfaringer med et handicappet barn i familien. Mine erfaringer og viden på området skulle nu omsættes til objektiv formidling i LEV og ikke handle om min egen situation.

Bestyrelsesarbejdet gav mig indsigt og kendskab til forholdene i kommuner og amter. Desuden lærte vi hinanden at

kende dengang. Embedsfolk og politikere i kommuner og i amtet - vi kendte dem, og de kendte os! Det var vigtigt og er stadig meget vigtigt med den personlige kontakt. Det skal vi igen blive bedre til.

UDSIGT

At komme i en LEV-bestyrelse indebar også deltagelse i kurser, landsmøder og repræsentantskabsmøder. Her mødte jeg folk fra landsforeningen og lærte dem at kende – nogle af dem er der såmen endnu!

Ved disse møder deltog desuden professionelle mennesker ude fra, som holdt spændende oplæg om udviklingshæmning og dets mange facetter. Det gav blandt andet en mere forskningsmæssig tilgang til handicapområdet, som var meget interessant.

Havde man gået og troet, at man bevægede sig i en lille verden, kunne man godt tro om. Interessen omkring forhold for mennesker med handicap var og er

stor og har mange udspring. Det kan derfor være krævende som frivillig at følge med i de samfundsforhold, der er med til at definere vilkårene for mennesker med udviklingshæmning, for der sker konstant ændringer. Men skal man som bestyrelsesmedlem i LEV have indflydelse på udviklingen, skal man også være godt klædt på.

ARBEJDSBYRDE

Det kræver i dag meget tid at være medlem af for eksempel Handicaprådet i Aalborg Kommune, hvor sagsmapperne hver gang er store. I forhold til andre frivillige i Danske Handicaporganisationer (DH) er LEV-medlemmer ofte i job, hvilket kan betyde, at man på grund af arbejdsbyrden ikke opstiller til rådet.

Lis Hammild var i mange år en ildsjæl i LEV – ikke mindst i det nordjyske. Hun fik både Annette Andreassen og mange andre til at melde sig ind i LEV.

Der er mange råd og udvalg med relevans for udviklingshæmmede, og vi aktive bliver ofte kaldt Tordenskjolds soldater. Der er hjælp at hente for LEV lokalt ved landsforeningens dygtige og hjælpsomme konsulenter, med det er desværre ikke altid nok i det lokale arbejde.

Er aflønning/kompensation for tabt arbejdsfortjeneste af frivillige til særlige opgaver i kommunkredsene et område, som landsforeningen kunne forholde sig til?

DA ALT SKULLE BLIVE BEDRE

Når jeg tænker tilbage på de 23 år, der er gået, siden jeg og LEV indgik et skæbnefællesskab, har udviklingen i samfundet på mange måder påvirket udviklingen i foreningen LEV - på godt og ondt!

Som skrevet mellem linjerne var der en større grad af nærhed dengang for 20 år siden. Nærhed i foreningen, ja, men så sandelig også i samfundet som helhed.

Med kommunalreformen i januar 2007 blev amterne nedlagt, og vi fik 98 nye storkommuner. Kommunerne bød ind på "kan" opgaverne,

og stort set hele det specialiserede handicapområde blev nu udlagt til kommunerne.

Der var stor aktivitet i landsforeningen, og i amtskredsene arbejdede vi på højtryk for at kunne bevare de mest specialiserede områder for udviklingshæmmede i amtet, som havde meget stor ekspertise på området. Desuden var der en stor specialisering og videns- og erfaringsrige mennesker, som ville blive spredt for alle vinde, hvis området blev overtaget af kommunerne.

Vi var ligeledes bekymrede for, om kommunerne var klar over, hvad det kostede. De var jo kun vant til at betale en grundtakst og skulle nu overtage hele det økonomiske ansvar.

Ved et stormøde i Aalborg med politikere og embedsfolk op til kommunalreformen blev vi lovet, at der ikke ville ske ændringer. I hvert fald ingen negative, for det hele ville blive meget bedre! Kun én vej igennem det kommunale system og mere nærhed. Alle de nordjyske borgmestre skrev under på, at der ikke ville ske ændringer de første to år. Der skulle være ro til at kunne overtage de mange botilbud og specialiserede tilbud på en god måde.

Hvorfor har du meldt dig ind i LEV?

- Jeg ved faktisk ikke så meget om foreningen. Men jeg vil gerne have noget inspiration til, hvad Lukas kan lave efter skolen. Ind til nu har vi været fint hjulpet i skolen, hvor der også er masser af netværk. Men vi tænker jo meget over, hvad der skal ske, når han er færdig med skolen.

Pernille Vedsted, Birkerød, mor til Lukas på 13 år.

60 års
jubileum

Annette Andreasen med datteren Tinna, der fik hende engageret i LEV.

Men hvad er der sket? Desværre mange besparelser med begrundelse i, at området er eksploderet. Det er dog et faktum, at antallet af udviklingshæmmede er meget konstant. Flere mennesker med udviklingshæmning bliver ældre, men fosterdiagnostikken betyder, at færre børn bliver født med handicap.

Det har endvidere ved undersøgelser i kommunerne nu desværre vist sig, at der sker mange fejl i sagsbehandlinger på handicapområdet. Dette bør tages meget alvorligt, og vi må desværre konkludere, at kommunerne ikke er vokset med opgaven.

DET NYE LEV

For landsforeningens organisation betød kommunalreformen, at amtskredsene blev opløst, og der skulle dannes nye LEV-kommunekredse. Det var et mål at vælge bestyrelser i alle kommuner, men som bestyrelse for amtskredsen i Nordjylland var vi forberedte på, at det ikke kunne lade sig gøre at danne 11

nye bestyrelser i de 11 kommuner i Region Nordjylland. Det var vi simpelthen ikke frivillige nok til. Der blev dog gjort ihærdige anstrengelser for at danne kommunekredse så bredt som muligt i Regionen, og det endte med to fælleskredse nord for fjorden, en kommunekreds i Aalborg og en kommunekreds syd for fjorden. Senest er fælleskredsene nord for fjorden blevet reduceret til en fælleskreds. Kommunekredsene har stadig et tæt samarbejde og mødes fire gange om året i forbindelse med hovedbestyrelsesmøderne. Som regel er der deltagelse fra landsforeningen, hvilket vi sætter stor pris på.

Udviklingen på IT-området har haft stor betydning for foreningslivet. Vi sender nu al post på mail, og der er ingen grænser for den information, vi kan få via nettet. Det er stort set ikke nødvendigt at telefonere mere, og antallet af møder er formindsket i væsentlig grad.

Det må dog aldrig gå så vidt, at vi kun mødes på Facebook og mister den direkte kommunikation. Jeg har altid sat stor pris på samværet med LEV-folk, som også er hyggelige og glade mennesker, der kan tale om alt muligt andet end handicap. Vi er et engageret folkefærd!

HVAD SKETE DER MED SOLIDARITETEN?

Synlighed af LEV har i alle årene været et gennemgående tema i foreningsarbejdet på landsplan såvel som lokalt i

kredsene. Der har igennem tiden været mange tiltag for at gøre LEV synlig og få en status som kendt i samfundet på linje med andre store foreninger. Og hvordan sikrer vi generationsskiftet i foreningen?

Vi tog i LEV-Aalborg opfordringen op og besluttede at deltage i landsforeningens projekt "Netværk for børnefamilier" i håb om at træffe de unge familier og skabe et rum for, at de sammen kunne mødes og dele erfaringer. Vi har arrangeret flere møder i Aalborg i samarbejde med landsforeningen, men det skulle vise sig, at behovet nærmest ikke er til stede. Handler det kun om "mangelende overskud" i familierne til at møde op? Er vi blevet for meget individualister og har glemt sammenholdet - det bedste hold at være på? Det er særdeles vigtigt, at vi forholder os til disse spørgsmål.

LEVS BETYDNING FOR MIG

På det personlige plan er jeg stadig meget glad for det frivillige arbejde i Landsforeningen LEV.

Arbejdet har givet mig indsigt og viden om samfundsforhold. Det har igennem alle årene været nødvendigt at tilegne sig viden om, hvordan hele samfundet er opbygget, og hvordan det politiske system fungerer. Det er en løbende proces, idet forholdene hele tiden ændrer sig. Viden har jeg fået dels ved at følge med i dagspressen, men også gennem Landsforeningen LEV og Danske Handicaporganisationer, som konstant udsender nye informationer om handicapforhold.

Som en naturlig følge af mit arbejde i LEV er jeg også blevet politisk interesseret og i sagens natur særligt på det handicap- og socialpolitiske område.

Som repræsentant for LEV i råd og udvalg i kommune og region har jeg mulighed for at få indflydelse på udviklingen. Økonomien har altid spillet en

stor rolle i diskussionerne, der skal jo spares på området! Her må man gennem en diplomatisk tilgang argumentere for rettighederne for den svageste gruppe i vores samfund.

Dette er også en lære, hvis man ikke lige har det fra naturens hånd. Mit hjerte ligger naturligt for mennesker med udviklingshæmning, men udvalgsarbejdet indebærer også, at man skal tage stilling i forhold til mennesker med andre handicap og problemstillinger.

Det frivillige arbejde har lært mig spillets regler og har hjulpet mig i situationer i forhold til mit eget barn med handicap. Mit kendskab til systemet og personer i systemet har kunne lette nogle sags gange - dog uden at jeg i den anledning har forsøgt at opnå egne fordele. Jeg har ligeledes i situationer vedrørende min personlige sag måtte tænke på det videre samarbejde, som jeg på foreningens vegne skulle have med myndighederne.

Og så er der selvfølgelig den bonus, det er at få mange bekendtskaber og få et netværk gennem foreningsarbejdet.

På mange måder hænger de ovennævnte punkter sammen, og jeg kan konkludere, at mit frivillige arbejde i LEV har haft stor betydning for min personlige udvikling. Jeg var meget ung, da jeg fik min datter med udviklingshæmning, og fremtiden kunne føles uoverskuelig. Det var et rigtigt valg for mig at engagere mig i LEV, og jeg har i mange situationer følt mig stærkere og bedre rustet til at tage de udfordringer op, som løbende kom i forbindelse med at have et barn med udviklingshæmning.

Hvorfor har du meldt dig ind i LEV?

- Jeg synes, at LEV er skarpe i udmeldingerne og har en markant frontfigur. Jeg havde det selv inde på livet, fordi min datter lige var flyttet til Strandvænget, da TV 2 viste en udsendelse om stedet. Der var LEV meget tydelig.

- Desuden har jeg en mere personlig grund, fordi jeg står og har brug for noget rådgivning i forbindelse med en flytning. Jeg er usikker på, hvordan jeg får en ordentlig bolig, hvor min datter også kan besøge mig.

Lenna Petersen, Gudme, mor til Anne på 13 år

PLUS OG MINUS

Hvilke forhold for udviklingshæmmede er blevet bedre med indflydelse fra LEV, og hvilke forhold er blevet ringere igennem de seneste 20 år - set med mine øjne:

BEDRE (MEN HVOR DER STADIG SKAL ARBEJDES):

- Åbenhed/synlighed om udviklingshæmning – mennesker med udviklingshæmning er selv kommet til orde – bl.a. dannelse af ULF – Udviklingshæmmedes Landsforbund
- Uddannelse – lov om ungdomsuddannelse for mennesker med særlige behov
- Arbejdspladser – mennesker med udviklingshæmning har fået plads på almindelige arbejdspladser – projekt KLAP
- Flere bedre boliger med eget toilet/bad
- Handicappolitik i kommunerne
- Danmark har ratificeret FN konventionen for mennesker med handicap

RINGERE:

- Generelt dårligere økonomi i kommunerne til varetagelse af mennesker med udviklingshæmning.
- Faldende ekspertise ved overgang fra amter til kommuner. Viden om området er blevet spredt for alle vinde.
- Boligpolitik. Idet kommunerne bygger betydeligt større boenheder end anbefalet i LEVs boligpolitik.
- Kommunernes iver efter at hjemtage borgere, der befinder sig godt i en anden kommune, med frustration og bekymringer hos pårørende til følge.
- Samarbejde mellem forældre og bofællesskaber/institutioner, der ikke går så gnidningsfrit som tidligere – med værgemålssager til følge.

HVAD SKAL DER OGSÅ ARBEJDES MED:

Sundhed, frivillighed og styrkelse af lokalkredsene.! Lad dette være en opfordring til at flere går ind i det frivillige arbejde i LEV og styrker sammenholdet.

Reparation • Reservedele • Salg
Nødtjeneste 20 10 80 70

MAN Truck & Bus Danmark A/S

Kokbjerg 2 • 6000 Kolding • Tlf. 76 32 15 00 • Fax 75 51 71 10

VVS & VARME TEKNIK APS
Tlf. 43 66 11 46 - 32 95 11 46

Aut. VVS-installatør & kloakmester

- TV-inspektion / Højtryksspuling
- Ventilation (med i VENT-ordningen)
- Totalreparere
- Ejendomservice
- Vand & afløbs installation
- Blikkenslagerarbejde
- Fjernvarme installation
- Gas installationer
- Vi udfører totalentrepriser

DØGNVAGT
www.varmeteknik.dk
E-mail: varmeteknik@www.varmeteknik.dk
Fax 43 66 11 45
Herstedøster Skolevej 16
2620 Albertslund

Tømrermester

Vestergade 11 • 4690 Haslev • Telefon 56 31 03 74

Sleipnersvej 17 • 4100 Ringsted, Danmark 4100 • Phone: 6990 6690 • Fax: 5767 6706 • www.sb-entreprise.dk

Thorsvej 96 • 7500 Holstebro
Tlf. 97 41 44 77 • www.bsh.dk

NYBYGNING OMBYGNING REPARATIONER

JEBJERG
SNEDKER- OG TØMRERFORRETNING
Tlf 8646 8278 Mobil 2345 8084

FL-REKLAME
Agerbakken 21 • 8362 Høring
www.flreklame.dk • fl@flreklame.dk • t. +45 7022 1870

Højlund Mølle
Din lokale foder- og brændselsbutik
Vi har foder til heste, hunde, katte, kaniner, fugle, fisk og mange flere.
Find os på hele fyn eller læs mere på:
www.hojlund.dk

Højlund Mølle Indbakery 2286 2872 Gudbjerg Tlf. 42 25 11 36	Højlund Mølle Sandrupvej 16 5423 Hårby Tlf. 26 30 67 28	Højlund Mølle Spødtbjerg 147 B 5500 Rudsdalvej Tlf. 26 30 67 24	Tarup Mølle Højvej 26, Sønder 2792 Arden Tlf. 48 97 20 20	Hjelmøllen Vingensvej 15, Egtånder 5501 Fæløvej Tlf. 42 61 04 18	Gelsted Foderstof Agerbakken 2, Gelsted 5591 Gelsted Tlf. 68 89 12 23
---	---	---	---	--	---

www.hojlund.dk   hojlund@hojlund.dk

VVS-EKSPERTEN.DK
- Hos os får du bedre råd

RESTAURANT KRABBen

Hold jeres best ved en af sydkystens bedste udsigter - direkte til vandet.
Kontakt os på tlf. 43940345
www.krabben.dk

Firma reception, bryllupper, barmetider, konfirmationer, indtæktstager, jubilæer, firmafest og sælværet.

SAND SPEDITION
WWW.SANDSPEDITION.DK
Tlf. 97 14 51 00 – Fax 97 14 51 02

AF STIG LANGVAD, FORMAND FOR
DANSKE HANDICAPORGANISATIONER

Stig Langvad, formand for DH, bruger ofte mennesker med udviklingshæmning, når han skal overbevise politikere og presse om, at der er behov for at sætte turbo på handicappolitikken

Når jeg kigger tilbage på mit samarbejde med Landsforeningen LEV, som vel startede i midten af 1990'erne, er jeg ikke i tvivl om, at LEV både har betydet og betyder meget såvel personligt for mig som for DH som helhed. Det gælder, når vi ser på den nationale politiske scene, og når vi kigger ud over vores egne grænser og tænker på udviklingsbistand og "almindelig" handicappolitik på internationalt plan. Det er ikke muligt for mig at komme ind på alle de områder, hvor jeg mener, at LEV her haft stor betydning, men det er muligt at give nogle eksempler, der kan være til illustration.

Det var den daværende direktør i LEV, der fik mig involveret i arbejdet i DH, da

**Landsforeningen
fylder i det handicappolitiske**

LEV

han opfordrede mig til at blive formand for det faste udvalg, der beskæftiger sig med arbejdsmarkedet og inklusion af personer med handicap på dette. Det gjorde han selvfølgelig ikke for at fremme interessen for LEV, men alligevel smittede fokus for personer med udviklingshæmning af på det, som udvalget beskæftigede sig med og besluttede noget vedrørende. Der blev for eksempel fokuseret på at få personer med udviklingshæmning i beskyttet beskæftigelse omfattet af Arbejdstilsynets regler, hvilket blev realiseret efter mange års kamp omkring 2002. Dette emne har fulgt mig gennem de seneste mere end 15 år og var årsagen til, at jeg i oktober 2012 støttede LEV i at få økonomiske ressourcer til at udvikle materiale, så personer med udviklingshæmning også kan få lov til at blive sikkerhedsrepræsentanter på deres beskyttede virksomheder. Det er ikke altid nok at blive omfattet af lovgivningen, der skal også sættes ind med ekstra kraft for, at lovgivningen bliver til gavn i virkeligheden. Som en lille særlig oplysning kan jeg fortælle, at det var den daværende formand for LEV, der var den ledende konspirator, da jeg skulle vælges til næstformand for DH i 1998.

I mit daglige liv som formand for DH har jeg det privilegium, at ingen kan være i tvivl om, at jeg har et handicap. Det kan man se, når jeg kommer med min store elektriske kørestol, min personlige hjælper og min ombyggede kassebil. Derfor har jeg ikke så ofte behov for at sætte fokus på personer med et fysisk handicap – billedet fortæller "alt". Derfor anvender jeg mange eksempler fra andre organisationer og deres medlemmer i den politiske argumentation. Og det er ikke sjældent, at det netop er personer med udviklingshæmning, der bruges til at overbevise politikere, embedsværket, journalisterne eller forskerne om, at der er behov for at sætte turbo på udviklingen af handicappolitikken. Det er for eksempel ikke muligt at lave inklusion i folkeskolen uden, at man tager hensyn til den store mangfoldighed, der er blandt personer med udviklingshæmning. Jeg bruger altid udsagnet fra Dan Schimmel, som er konsulent i LEV, om, at personer med udviklingshæmning er ganske som alle andre – blot lidt mere forskellige. Det er også min erfaring, at det er noget, andre lytter til, fordi det kan være svært at fornemme, hvordan det er at leve med udviklingshæmning i det danske samfund, hvis ikke man har det inde på livet i dagligdagen. Det er også svært for mig, men jeg får heldigvis god støtte fra aktive folk inden for LEV, der altid er klar med yderligere oplysninger om vilkårene for personer med udviklingshæmning.

Det politiske perspektiv fra LEV spiller også ind i forhold til mit arbejde i den komité, der er etableret under Handicapkonventionen, og som skal følge arbejdet med konventionen i de cirka 125 lande, der har ratificeret den. Komiteen består af internationale og uafhængige eksperter på handicapområdet, som er valgt af de lande, der har ratificeret konventionen. Jeg har plads i komiteen frem til udgangen af 2014 – og kan blive genvalgt for endnu en periode frem til udgangen af 2018.

En del af medlemmerne af komiteen har stor ekspertise vedrørende menneskerettigheder og en række klassiske handicap og deres problemstillinger, mens kun en begrænset del har stor viden i forhold til en stor, men kompleks

Jeg er heldig med at landsforeningens formand sidder i forretningsudvalget i DH. Det er min erfaring, at vi i komiteen og fra dansk side, særligt på den internationale scene, er med til at flytte på holdningerne til og mulighederne for personer med udviklingshæmning

målgruppe som mennesker med udviklingshæmning. Derfor har jeg blandt andet taget den opgave på mig særligt at fokusere på de problemstillinger, der handler om retten til selvbestemmelse, personlig autonomi, støttet beslutningstagning, retten til at kunne stemme og ikke mindst afskaffelse af unødvendige institutionelle begrænsninger som for eksempel institutioner og unødvendig udelukkelse fra fællesskabet i skolen, på arbejdspladsen og i fritidslivet.

Jeg må sige, at fantasien fra LEV fejler ikke noget, når der skal afprøves nye metoder til at skabe respekt for familier med medlemmer med udviklingshæmning og personer med udviklingshæmning selv

Det er ikke opgaver, jeg påtager mig uden at være i dialog med blandt andet formanden for LEV – ikke nødvendigvis hver gang, men ofte, ligesom jeg følger med på hjemmesiden hos landsforeningen, og jeg er heldig med at landsforeningens formand sidder i forretningsudvalget i DH. Det er min erfaring, at vi i komiteen og fra dansk side, særligt på den internationale scene, er med til at flytte på holdningerne til og mulighederne for personer med udviklingshæmning. Komiteen har blandt andet bidraget til at flytte perspektivet i forhold til stemmeret, også for personer med udviklingshæmning. Der er nu ingen tvivl om, at det er ikke i overensstemmelse med internationale konventioner at kunne fratage personer med udviklingshæmning retten til at kunne stemme med henvisning til deres handicap. Derfor arbejder vi alle sammen hårdt på at få den danske regering til at afskaffe den automatiske fratagelse af stemmeretten, hvis man bliver frataget sin myndighed. Det er vigtigt, at også Institut for Menneskerettigheder bakker op bag denne kamp med deres fortolkning af de internationale konventioner, hvilket de gør.

LEV fylder meget, når det gælder handicaporganisationernes arbejde indenfor international udviklingsbistand. Det er altid spændende at følge arbejdet med at opbygge organisationerne i for eksempel Afrika eller Asien, der har fokus på personer med udviklingshæmning og deres pårørende. Jeg må sige, at fantasien fra LEV fejler ikke noget, når der skal afprøves nye metoder til at skabe respekt for familier med medlemmer med udviklings-

hæmning og personer med udviklingshæmning selv. Det er utroligt kreativt at forsøge at få den mest sårbare i familien til at være den økonomisk vigtigste ved eksempelvis at give denne en ko, der kan give mælk, der kan sælges, og derved skabe mulighed for efterspørgsel efter mad, tøj, bolig og redskaber til hele familien. Det er ikke, fordi LEV arbejder med koen i den aktuelle udviklingsbistand, men det er mere et billede på, hvordan personer med udviklingshæmning gives status i et udviklingsland, hvor de normalt ikke står højt på hitlisten.

Men samtidig må vi også erkende, at ude på den globale scene kan det være svært at få respekt for, at pårørende skal ses som en naturlig del af handicapbevægelsen. Vi har set eksempler på, at andre organisationer, som vi samarbejder med, ikke har forståelse for, at de organisationer, hvor pårørende til personer med udviklingshæmning samler sig, også skal være en naturlig del af handicapbevægelsen, ligesom vi finder det naturligt at være langt mere inkluderende i Danmark. Det har givet anledning til nogle markante udmeldinger fra DH til vores samarbejdspartnere i Syd om, at de skal anerkende organisationer af pårørende på lige fod med andre handicaporganisationer. Her har konventionen på det seneste givet en større forståelse, fordi handicapbegrebet er blevet mere nuanceret og anerkender, at pårørende også er personer med handicap, hvis de begrænses i dagligdagens aktiviteter, fordi de skal tage særlige hensyn til deres familiemedlemmer med et handicap.

Jeg har erfaret, at det er meget svært for børn og unge med udviklingshæmning at opnå retten til at kunne give deres besyv med

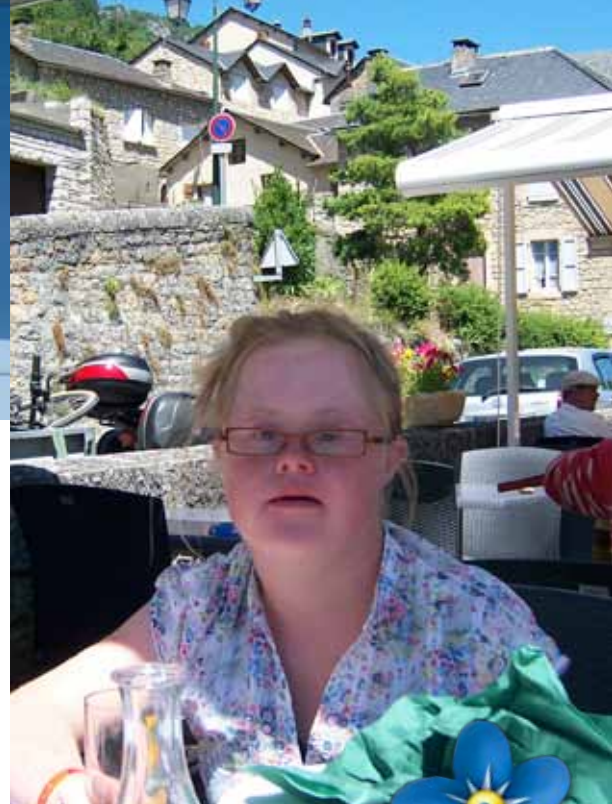
Da DH, sammen med Social- og Integrationsministeriet, afholdt et arrangement under den såkaldte statssamling for Handicapkonventionen i FN – bygningen i New York i september 2012, var det helt naturligt at sætte fokus på mulighederne for og retten til at kunne give udtryk for sine egne holdninger i spørgsmål vedrørende sig selv for børn og unge med blandt andet udviklingshæmning, jf. handicapkonventionens artikel 7 (3). Jeg synes, at jeg har erfaret, at det er meget svært for børn og unge med udviklingshæmning at opnå retten til at kunne give deres besyv med – og bliver respekteret for deres egne synspunkter, når der træffes beslutning omkring dem selv – i forhold til skolegang, kammerater, fritid, bolig og mange andre helt almindelige dagligdags emner. Det skyldes selvfølgelig, at der fortsat er mange, der tror på, at hvis du har udviklingshæmning, er du ikke i stand til at høre og forstå de spørgsmål, du bliver stillet – og derfor er det måske bedre (tror nogle fejlagtigt) ikke at stille spørgsmål, men blot træffe beslutninger uden inddragelse. Det er et fænomen, vi finder i alle lande i hele verden, og som vi bliver nødt til at tage fat på hver eneste dag og ved hver eneste lejlighed.

Den måske allervigtigste kamp, vi hele tiden har fokus på, er realiseringen af artikel 19 i Handicapkonventionen om retten til at kunne leve inkluderet i lokalsamfundet i en bolig, som man selv vælger, og som ikke er en stor institution med utidssvarende fysiske rammer, som vi desværre i alt for stort omfang ser som den eneste mulighed for personer med udviklingshæmning, når de ikke længere skal bo hjemme hos mor eller far. Det er afgørende, at institutionsbegrebets ophævelse

bliver realiseret. Det blev trods alt afskaffet i 1998, men hidtil er det gået tilbage mange steder – og ikke fremad ret mange steder. Vi skal have kommunerne til at beslutte en boligpolitik for alle, og vi skal have det pædagogiske personale til at forstå, at de skal arbejde der, hvor borgerne gerne vil bo, og at personalet bliver nødt til at følge med, når "deres borger" har lyst til at gå i biografen, på café, på stadion eller rejse på ferie. Og vi skal have sikret, at personer med udviklingshæmning ikke bliver den eneste gruppe af borgere, der har hjemmearbejde som deres eneste tilbud i hverdagen.

Det er altid svært at gøre det rigtige i alle sammenhænge og på alle niveauer. Derfor vil der være nogle, der vil sige, at hjemme hos mig i min kommune eller når det gælder reglerne om tabt arbejdsfortjeneste, er reglerne ikke gode nok for mig og min familie. Jeg kan derfor ikke sige, at det er godt set fra det perspektiv, som personer med udviklingshæmning selv eller deres pårørende tager, men jeg kan sige, at på det handicappolitiske felt fylder sagen – udviklingshæmning - utrolig meget.

Personlig tror jeg, at en af årsagerne til, at personer med udviklingshæmning fylder meget i min dagligdag og min politiske argumentation, skal findes i det faktum, at Landsforeningen LEV har været en del af det handicappolitiske bofællesskab på Kløverprisevej – og det glæder mig, at vi skal fortsætte det gode samarbejde og bofællesskab i fremtiden i det nye domicil i Høje-Taastrup.

Hvorfor har du meldt dig ind i LEV?

Egentlig er det Mille, som er meldt ind i LEV, men det er på familiens vegne. Far Steen uddbyder: - Mille og hendes tvillingesøster, min kone og jeg sad i sommer på en restaurant i Aalborg. Mille talte om, at hun godt kunne tænke sig et job som tjener på en McDonald's restaurant. Lidt derfra sidder et andet par, og manden kommer over til os og siger, at han ikke kunne undgå at høre, hvad vi talte om. Så fortæller han, at han tilfældigvis har en McDonald's restaurant i Aarhus og en i Aalborg og han var også engageret i LEV, så han ville gerne tage kontakt til McDonald's i Svendborg, hvor vi bor, og skabe en kontakt. Det gjorde han, og nu er vi blevet kontaktet af McDonald's. Vi ved ikke, hvordan det ender, men vi vil gerne støtte LEV's arbejde med at skaffe job til udviklingshæmmede.

*Steen Jespersen, Svendborg,
far til Mille på 21 år*

DAMKJÆRGAARD

Damkærvej 2, Skærup 7080 Børkop
Tlf. 75 86 19 80 • Mobil 40 17 76 59
damkjaer@c.dk.

DAMKJÆRGAARD

Bostedet Damkjærgaard er en gl. firlænget gård, hvor der bor 10 unge. Vi har for 4 år siden udvidet med eget bofællesskab, med 8 nybyggede to værr. lejligheder.

Målgr.: socialt og psykisk svagt fungerende fra 17 år.
Psykiatrisk diagnosticerede.

Domfældte udviklingshæmmede.

Alle elever er så vidt muligt beskæftiget med arbejde eller skole. Der tilbydes fritidsaktiviteter, samt årlige ferieture i ind og udland.

Godkendte § 107, 108, midlertidig anbringelse, samt længerevarende.

**Damkjærgaard, Damkærvej 2, Skærup
7080 Børkop.**

Tlf. 75861980 • mobil 40177659

www.damkjaergaard.dk

IDRÆTSSKOLEN FOR UDVIKLINGSHÆMMEDE
Hvidkildevej 64 - 2400 - København NV - Tlf: 38 88 28 46

Idrætsskolens nye brochure for skoleåret 2013-2014 er kommet!

Idrætsskolen er et undervisningstilbud til voksne udviklingshæmmede elever, der går på skolen i et skoleår, i dagtimerne fra 9.00 til 14.00 hver dag. Det nye skoleår begynder mandag d. 19. august 2013, og slutter fredag d. 20. juni 2014. Skolen ligger i dejlige lokaler i Grøndal Centret.

Vi afholder idrætsdag/åbent hus for alle interesserede ansøgere **torsdag d. 31. januar 2013 kl. 09.00-16.00.**

Hvis du har lyst til at søge ind, skal du ringe efter brochuren, og sende en ansøgning ind til os senest **torsdag d. 28. februar 2013.**

Hvis det har interesse, kan vi komme og vise en film om skolen, og fortælle om, hvordan det er at være elev her.

Hvis I ønsker yderligere oplysninger om Idrætsskolen, se på vores hjemmeside: www.idraetsskolen.net

Email: info@idraetsskolen.net eller ring på tlf. 38 88 28 46

ElevKollegiet

Et helhedsorienteret botilbud med fokus på botræning, jobtræning og udvikling af sociale færdigheder. Høj normering og kun uddannet personale

Høvej 35 – 8520 Lystrup
Tel: 86229008 – www.elevkollegiet.dk

JYDSK FUGETEKNIK

Frederiksbergvej 8 B . 8900 Randers
Telefon 86 41 44 70 . Mobil 40 28 18 35

**Din garanti
for kvaliteten**

**Alt fugearbejde
udføres med
elastiske
fugemasser**

medlem af

AF HENNING JAHN, MEDLEM AF BESTYRELSEN FOR DANSK
FORSORGHISTORISK MUSEUM

60 års
jubileum

N.E. Bank-Mikkelsen

Revolutionen lod vente på sig, – men så gik det også stærkt!

*Fra sovesale og fikse-
ring til undervisning af
de uunderviselige og
ret til egen bolig. Der
er sket meget for men-
nesker med udviklings-
hæmning i de seneste
60 år. LEV har været
med hele vejen – mest
på godt, men også lidt
på ondt*

I 1959 får vi en ny åndssvage lov, der for alvor vender op og ned på det hele. Den gamle åndssvage lov og en sterilisations- og kastrationslovgivning havde ført til, at et stort antal åndssvage var blevet isoleret på store anstalter. Omkring 12.000 mænd og kvinder var blevet steriliseret, fordi man mente, de var bærere af dårlig arvemasse. Det havde været en lovgivning båret af racehygiejniske principper.

Med 59-loven gjorde normaliseringsprincippet sit indtog. Ny forsorgschef blev N.E. Bank-Mikkelsen, der var fadder til normaliseringsprincippet. Normaliseringsprincippet betød i al sin enkelthed, at udviklingshæmmede skulle have en tilværelse så nær det normale som muligt - retten til undervisning og uddannelse, en ordentlig bolig, et arbejde eller aktivitetstilbud. Udviklingshæmmede skulle have samme rettigheder som alle andre.

LANDSFORENINGEN FOR DE EVNESVAGE

Allerede i 1952 var forældreforeningen Kellers Minde - Landsforeningen for de Evnesvage (i dag LEV) - blevet dannet. Foreningen havde et meget visionært arbejdsprogram. Man krævede en udbygning af åndssvageforsorgen med flere og nye tilbud, bedre støtte til hjemmeboende åndssvage, afskaffelse af ventelister og bedre forhold for de, der boede på anstal-

terne. Med i programmet var kravet om en revision af den gældende åndssvage lov.

LEV inddrages meget hurtigt i et samarbejde både lokalt og på landsplan og får en ikke ubetydelig indflydelse i årene frem til den nye åndssvage lov i 1959.

Forventningerne til den nye lov var store, men det kom til at gå langsomt - meget langsomt! Faktisk skal vi helt frem til slutningen af 70'erne og begyndelsen af 80'erne, før forholdene for alvor begynder at forandre sig for alle udviklingshæmmede.

Der sker dog fremskridt i løbet af 60'erne og 70'erne, og fremskridtene er ofte initierede af LEV, der i en mindre målestok og ofte for indsamlede penge får oprettet nye mønsterdannende tilbud til udviklingshæmmede.

For den store skare af udviklingshæmmede, der bor på de store centralinstitutioner, sker der ikke de store ændringer. Sovesalene er der, de store lukkede afdelinger er der. Mange udviklingshæmmede sidder fikseret med bæltter og spændetrøjer. De opbevares og aktiveres ikke.

at forsøget kunne betyde, at lærere ville overtage omsorgsassistenternes arbejde. Formanden for forbundet fik mobiliseret et par overlæger til at udtale sig til pressen, og en af dem hævdede, at disse svært multihandicappede børn kunne dø af overstimulering. Tilbage stod dog efter en ophidset diskussion, at det var påvist, at alle var underviselige.

OPRØR INDEFRA

Op igennem 70'erne opstod et stærkt makkerskab mellem de unge, der arbejdede indenfor området, de faglige organisationer og de forældre, der ikke mente, at LEVs forhandlingslinje, hvor man søgte indflydelse ved "at sidde med ved bordet", kunne stå alene. De aktive forældre var alle medlemmer af LEV, men også med i planlægningen og gennemførelsen af aktioner, demonstrationer, en høring og underskriftsindsamlinger. Der er næppe tvivl om, at forældregruppens lidt "udenomsparlamentariske" aktiviteter gav anledning til debat i LEVs ledelse, men det stoppede ikke deres aktiviteter. Ind imellem kom der kontante resultater ud af aktionerne, men den største betydning var nok den, at den almene befolkning fik viden om en glemte gruppe i samfundet.

DØRENE LÅSES OP

I midten af 70'erne rykker Folketingets ombudsmand Lars Nordskov Nielsen ud på inspektion på nogle af de store centralinstitutioner. I sine rapporter beskriver han forholdene med de store sovesale, uafskærmede toiletter på rad, manglen på privatliv og den mangelfulde retssikkerhed for beboerne. Han kritiserer også, at der er så stort et antal, der befinder sig på lukkede afdelinger ofte fikseret med bæltter eller i spændetrøjer. Udover at aflevere sine rapporter til Folketinget udsteder han en række påbud til ledelserne af centralinstitutionerne om at gøre noget ved forholdene.

Der gennemføres en række mindre ændringer. Toiletter afskærmses og fra at den enkelte udviklingshæm-

MILEPÆL 1: OMSORGLÆRE

Imidlertid er der nogle milepæle i 60'erne og 70'erne, der for alvor kommer til at præge udviklingen på den lange bane. Den første milepæl er en ny uddannelse af plejepersonalet. En treårig uddannelse til omsorgsassistent ser dagens lys. Alle elever skal to gange et halvt år på teoretisk uddannelse på Personalehøjskolen i København. Her er der kommet nye fag på skemaet, som pædagogik og psykologi, og der opfindes et redskabsfag, der benævnes omsorgslære. I omsorgslære får eleverne indsigt og færdigheder i at træne udviklingshæmmede, så de bliver mere selvhjulpne i daglige praktiske gøremål. Træning i at spise selv og i selv at kunne klæde sig af og på er blot nogle eksempler. Det betyder, at pædagogikken og udviklingsaspektet gør sit indtog på de store centralinstitutioner. På trods af megen modstand er man i gang med omsorgsassistenternes revolution.

MILEPÆL 2: UNDERVISNING AF DE UUNDERVISELIGE

En anden afgørende milepæl er, da lærerne på Syltholmskolen i Rødbyhavn i 1972 suspenderer deres sommerferie og laver et kontrolleret forsøg med undervisning af de uunderviselige - de svært multihandicappede. Forsøget viste, at ingen er uunderviselig, og vi ser overskrifter i pressen, som "Karen lærte at gå".

Desværre udviklede forsøget sig også til en fagkamp. Ledelsen i Åndssvageforsøgens Personaleforbund frygtede,

Albert Christensen (tv.), daværende formand for Evnesvages Vel, med tegningerne til en af de sidste store institutioner i Danmark, nemlig Sundbyvang.

mede havde en kasse til helt personlige ting opgraderes kassen til, at alle som minimum skal have ret til en kommode.

Afledt af ombudsmandens rapporter kommer der i 1978 en bekendtgørelse om magtanvendelse. Den gør det forbudt at låse folk inde, at fiksere og fastspænde dem. I løbet af et halvt til et helt år sker der det mirakuløse.

Hvorfor har du meldt dig ind i LEV?

- Vi har vidst, at LEV har eksisteret, men i et stykke tid haft nok i at være medlem af Downs foreningen. Vi meldte os ind i LEV, da vi fik et problem omkring skole og skolestart. Vi så på LEVs hjemmeside, at der var både eksperter, kurser, foredrag og meget mere – det var helt overvældende. Og i forhold til skoleproblemet så trådte LEV til med det samme, og det har været guld værd. For første gang fik jeg et indblik i, hvad for nogle rettigheder Jonas og vi egentlig har i forhold til skolen.

Susanne Bjerre, Søndersø, mor til Jonas på 7 år

Alle døre låses op og alle fikseringsmidler bliver smidt på bålet. Mange tusind udviklingshæmmede på de store centralinstitutioner får en frihed, som de aldrig før har haft.

En kæmpe landevinding for de mest handicappede af centralinstitutionernes beboere.

DE SIDSTE INSTITUTIONER

I 70'erne opstår en debat om byggeri af to nye centralinstitutioner. Den ene er Sundbyvang, og den anden er behandlingscenteret i Næstved. Der er mange protester. Tiden er løbet fra de to institutioner, før de er opført er synspunktet. Forsorgschef Bank-Mikkelsen, formanden for LEV og formanden for Åndssvageforsorgens Personaleforbund indgår en alliance om at støtte byggerierne.

De ser en mulighed for at udtynde de sjællandske centralinstitutioner. De frygter, at en hel ny planlægning af nye mindre institutioner vil blive en meget langvarig proces. Byggerierne gennemføres, men bliver også de sidste af sin art.

MAGTFORHOLDENE ÆNDRES

I 1976 får vi Bistandsloven og i 1998 Serviceloven. Åndssvageforsorgen opløses. I 1980 udlægges ansvaret for tilbud til udviklingshæmmede til amter og kommuner. Alle udviklingshæmmede får ret og pligt til undervisning.

Som noget nyt får kommunerne i 1984 adgang til at oprette bofællesskaber. LEV er særdeles aktive i udbygningen af bofællesskabsområdet og samarbejder med kommunerne om oprettelse af mange nye botilbud.

Op igennem 80'erne og 90'erne sker der en lang række forbedringer af udviklingshæmmedes rettigheder. En af dem, der virkelig udfordrer institutionstanken, er at institutionsbegrebet afskaffes. Alle får ret til førtidspension, skal købe ydelser og have en lejekontrakt på deres bolig. Hele tænkningen om at institutioner er beboernes hjem, og

at de skal have valgmuligheder kræver nytænkning. Magtforholdene ændres.

I perioden 1986 til 1991 gennemfører socialpædagogernes faglige organisation - SL - det såkaldte "Det kan nytte projekt", der sætter fokus på arbejdet med svagest fungerende udviklingshæmmede. Projektet betyder en enorm oprustning af arbejdet med denne målgruppe, hvoraf mange er stærkt skadede af den opvækst, de har haft på de store institutioner. Projektet får en betydelig offentlig opmærksomhed og fører til dannelsen af et stort fagligt netværk.

LEV har mange udfordringer og opgaver. Øverst ses madlavning i et aktivitetstilbud i Næstved. Her er hjælpen til madlavning i botilbudene nærmest fjernet, men et par dage om ugen kan mennesker med udviklingshæmning få andet at spise end lige en færdigret til mikroovnen, hvis de spiser i Klub Næstved.

Hvorfor har du meldt dig ind i LEV?

- Vi har en søn med infantil autisme og mental retardering og er også medlem af autismeforeningen. Den mentale retardering fylder meget i øjeblikket, og der synes vi ikke, at autismeforeningen dækker vores behov godt nok. Det er faktisk Katja Holving, der har fået os ind i LEV via Connect, så det sociale kom egentlig først. Siden har vi også søgt mere viden og været på kurser. Jeg synes, at det er nogle gode tilbud LEV har med kurser og sommerhuse - og til en god pris.

Charlotte Bolgann, Ruds Vedby, mor til Marcus på 6 år

Amterne gør i de år, de har ansvaret for institutionsforsorgen, en indsats for at forbedre forholdene for udviklingshæmmede. Ikke alle amter når lige langt. I Nordjyllands Amt, hvor LEVs næstformand Lis Hammild har stor indflydelse, lukkes anstalten i Hammer Bakker helt ned, og der bygges miniinstitutioner spredt rundt i amtet. I begyndelsen af 80'erne afvikler amterne den lægelige ledelse af de store institutioner, og ledelsen overdrages til pædagogisk uddannede. Nye holdninger kommer for alvor i fokus.

NYE UDFORDRINGER

Da amterne i 2007 overdrager ansvaret til de nye storkommuner, er mange af tankerne bag normaliseringsprincippet indfriet, men mange områder kræver forbedringer.

Fremtidens udfordring bliver FN Konventionen om rettigheder for mennesker med handicap. Inklusion er temaet, og her er en af LEVs satsninger at skabe en plads for udviklingshæmmede på det almindelige arbejdsmarked. En satsning, der for alvor kan ændre synet på udviklingshæmmede, så de ikke bare betragtes som hjælpeløse, der skal forsynes, men kan bidrage og skabe værdi for sig selv og for andre.

Hvis man kigger i bakspejlet, så er der ingen tvivl om, at udviklingshæmmede er den befolkningsgruppe i Danmark, der på kortest tid og mest markant har fået deres rettigheder og levevilkår forbedret.

Det har været en revolution!

LEV har via projektet KLAP været med til at sætte en helt ny dagsorden for, hvad der er muligt rent arbejdsmæssigt for mange mennesker med udviklingshæmning. Over hele landet er der således blevet oprettet mange praktik- og arbejdspladser i de senere år for personer i løntilskud.

Specialhold integreret på lille friskole på Vesterbro, København

Mariendal Friskole er et velfungerende og rummeligt fællesskab. Og hjertet i dette fællesskab er vores specialhold, som modtager undervisning separat, men samtidig er inkluderet i skolens normalmiljø. Hos os er inklusion ikke bare et modeord, men en praktisk virkelighed.

Vi har fra 2013 besluttet at udvide med 2-4 elever i aldersgruppen 9-12 år.

Interesserede kan henvende sig til skolens kontor: 33227220, skolens leder: 4040 4567 eller via mail:

kontoret@mariendalfriskole.dk
Læs mere på www.mariendalfriskole.dk

Fordi livets udfordringer klares bedst i fællesskab

BPA-Leverandør - STU-Leverandør
Ledsagelse - Leverandør af helhedsløsninger
til den offentlige sektor

Vi står bag dig

Vi står til rådighed med:

- Støtte, Råd & Vejledning
- Serviceordninger
- Vikardækning
- Løn & Regnskab
- Arbejdspladsvurdering (APV) og hjælp til medarbejderudviklingssamtaler (MUS)
- Formidling og rekruttering af hjælpere
- Døgnåbent ved akut opståede situationer
- Mange års erfaring indenfor branchen

Ønsker du et forpligtende møde
står vi naturligvis altid til rådighed.

P.P.
HandicapService ApS

www.pphandicapservice.dk - Tlf. +45 4369 2848

Kontortider: Mandag til torsdag 8.30-16.00 / Fredag 8.30-15.00

Hvad har Morten Olsen og Per Arnoldi til fælles?

Morten Olsen og Per Arnoldi er to ud af 800.000 danskere,
som har problemer med hørselen

Oplev dem i et eksklusivt interview,
hvor de fortæller om en dagligdag
med hørselsproblemer, om at gøre noget
ved det og om oplevelsen af forkøbt
livskvalitet.

Se interviewet med
Morten Olsen og Per Arnoldi
på widex.dk/perogmorten

WIDEX
High definition hearing

Medtronic

ITB Therapy

THE PRECISE WAY TO TREAT SPASTICITY

ITB Therapy offers proven efficacy
for patients

- **92%** showed significant improvement
in **spasticity**
- **89%** experienced significant reduction in
spasticity-related pain¹
- **88%** reported improved quality of life²

1. Linnarsson D, et al. (2010) The efficacy of ITB Therapy for severe spasticity. *Journal of Rehabilitation Medicine* 43(1): 23-31.
2. Linnarsson D, et al. (2010) The efficacy of ITB Therapy for severe spasticity. *Journal of Rehabilitation Medicine* 43(1): 23-31.
3. Linnarsson D, et al. (2010) The efficacy of ITB Therapy for severe spasticity. *Journal of Rehabilitation Medicine* 43(1): 23-31.

Innovating for life.

Som at flytte hjemmefra

Udviklingshæmmedes Landsforbund har i de senere år vokset sig så stærk, at man kan stå på egne ben. En enestående udvikling for foreningen, som udvider aktiviteterne med det ene projekt efter det andet

fortæller Lisbeth Jensen, ULFs formand igennem alle årene.

- Stille og roligt blev vi mere selvkværende, og LEVs konsulenter trak sig efterhånden tilbage. Samtidig begyndte vi selv at få projekter hjem, baby-projektet blev det første. Det har nu udviklet sig til, at vi i de senere år har fået et nyt projekt hjem hvert år. Det har samtidig betydet, at vi har været ude og finde folk, som kunne hjælpe os med de her ting. Men når vi støder på sager og problemer, som vi ikke selv har forstand på, har vi fortsat en god kontakt til forskellige af LEVs konsulenter, som vi så kan ringe til.

PROJEKTERNE

ULF's projekter handler generelt om udvikling og selvbestemmelse. For eksempel man projektet "at være forældre", hvor vi tager ud til STU-skoler og laver fem ugers undervisning i det at være forælder. Kurset slutter med, at man prøver en babysimulator. Der er "Digisund og Digisund alkohol", hvor man via mobilen kan få viden om den kost, man indtager. Når man taster ind, hvad man har spist, vil der være en smiley, der fortæller, om det er godt, mindre godt eller skidt, det man har spist.

- Nyeste skud på stammen er foreningen ULF Ferie, som tilbyder ferie til udviklingshæmmede i Danmark. Det er helt afgørende for ULF Feries succes, at vi kan trække på frivillige ULF-støtter, som har lyst til at hjælpe vores medlemmer til en god ferie. ULF Ferie har i år lavet otte-ti store og små ferie-tilbud - og der har været udsolgt hver gang, siger Lisbeth Jensen med stolthed.

- I dag er der ansat ti personer med udviklingshæmning på vores kontor, og vi har ansat fire ikke-udviklingshæmmede til at køre projekter. Det betyder, at der er en stor udfordring for os, fordi det stadigvæk er os der bestemmer.

ØKONOMIEN

ULF har arbejdet sig frem til at være økonomisk uafhængig af LEV. Det er et stort ansvar og en stor udfordring for foreningen.

- Vi har derfor valgt en revisor, som er god til at forklare hovedbestyrelsen regnskaberne på en måde, så vi forstår det. Han tegner en lagkage, der viser fordelingen af pengene.

ULF har også ansat en økonomisk ansvarlig, som samarbejder med den daglige leder, formanden og hovedbestyrelsen. Den daglige leder og formanden har adgang til ULF's konto, men hvis der skal bruges store beløb, skal det besluttes af hovedbestyrelsen.

- Vi samarbejder i dag med SUS, Socialstyrelsen og kommunerne. Og ULF har i dag et ligeværdigt samarbejde med LEV, hvor vi har en fast plads i hovedbestyrelsen. Det betyder, at vi altid har en stemme og kan fortælle LEV ULF's holdning til de emner, der er aktuelle, fastslår Lisbeth Jensen.

LØSRIVELSEN

Det er lige før, at Lisbeth bliver helt forpustet, når hun tænker på, hvor meget man har opnået i ULF's første årtier.

- Hold op hvor er der sket meget på de her 20 år. Vi bliver taget mere og mere alvorligt og er ikke kun en døgnflue, som nogen troede.

- I starten var løsrivelsen fra LEV lidt besværlig. Som at flytte hjemmefra. Nogen troede ikke, at vi kunne klare det og var nervøse for, at det var for stor en mundfuld. Men hvis man aldrig får lov at prøve, synes man jo heller ikke, at man kan. Men vi syntes, at vi var klar.

ULF har i dag knap 4000 medlemmer. ULF har også en ungdomsafdeling med cirka 400 medlemmer, der er under 30 år.

I godt 40 år talte først Evnesvages Vel og siden Landsforeningen LEV på mennesker med udviklingshæmnings vegne. Stort set uden at udviklingshæmmede selv kom til orde. Det ændrede sig dog i 1993, da ULF, Udviklingshæmmedes Landsforbund, blev etableret.

Starten var træg og hård. Der var mange ting, som skulle læres, og økonomien rakte ikke til de store udskjelser. I de første par år bestod ULF stort set kun af formand Lisbeth Jensen, Gitte Christensen samt en halvdags kontordame.

LEV, der havde hjulpet med at få etableret ULF, kom mere på banen som en egentlig hjælpemotor for ULF, da ULF havde eksisteret nogle år.

- Pludselig blev der åbnet op for et samarbejde, hvor forskellige af LEVs konsulenter hjalp os. Da LEV kom til, blev der stillet nogle krav til os om, at vi selv skulle prøve at gøre tingene først, før vi spurgte på hjælp. Men så fik vi også hjælp, når vi havde behov - blandt andet til, hvordan vi kunne udvikle os, hjælp til at skrive breve til ministerier og hjælp til EDB. Nogle af LEVs konsulenter var også med, da ULF i 2000 for første gang sendte et hold medlemmer på ferie,

AF LASSE RYDBERG

Forglemmigej

Glæde, vrede, skuffelse og kedsomhed. Et personligt essay om LEV gennem 60 år fra en, der kender LEV både indefra og udefra

På en måde føler jeg, at jeg har kendt LEV i alle dens 60 år, selv om jeg i 1952 blot var 12 år, da foreningen blev stiftet. Det skyldes ikke, at jeg kendte nogen, der var åndssvag, selv om en af mine legekammerater, en pige, var lidt dum og blev udnyttet i barnelegenes ikke altid så uskyldige udfoldelser. Hun forsvandt ud af vores liv, og senere, da jeg blev voksen, fandt jeg ud af hvorhen: Åndssvageforsorgen. Nej, det skyldes, at jeg, der ikke kendte andre blomster end roser og tulipaner, stødte på en blomst i en forhave i Brønshøj, hvis navn satte sig dybt i min sjæl, "forglemmigej". Mange af mine voksne var døde i krigen, i koncentrationslejre og af sygdom, så navnet forglemmigej ramte mig med en sorglig forståelse.

Jeg mødte først Evnesvages Vel, da jeg var soldat og skulle gøre tjeneste på Kastellet i København. I en lille afdeling i det hemmelige kontor, "Nøglepunktsektionen", der arbejdede med forebyggelse af terror, var der to medarbejdere. En major, der næsten aldrig var der, og en kontordame, der altid var der. Hun blev en omsorgsfuld morfigur for mig i al den militære manddom. Det var fru baronesse Gyldenkrone, en af stifterne af Evnesvages Vel. Her mødte jeg Evnesvages Vel, som jeg kunne tænke mig at møde Karen Blixen: En forelskelse i en værdighed, der var oprigtig og imødekommende. Jeg

lappede baronessens visdom i mig. Og så blev jeg medlem – i nu næsten 50 år. Tak baronesse! Og uanset skuffelser, vrede og ulidelig kedsomhed, så blev jeg hængende.

FRA ÅNDSSVAG TIL EVNESVAG

Navnet Evnesvages Vel, sig det og lyt til rytmen, til tonen i sætningen. Det lyder godt, om det er i et digt eller i en reklame. Jeg tror, det er inspireret fra norsk, der kaldte åndssvage for evnesvake. Da forældre-initiativet, som førte til dannelsen af Evnesvages Vel, samlede sig i årene fra 40'erne og fremover, blev betegnelsen åndssvag kørt ud på et sidespor. Ordet åndssvag knyttede sig til en forestilling om mennesker, der er svage i ånden, en borgerlig forståelse af, at de grundlæggende var umoralske og i bedste fald opdrages og måske kunne møde vores Gud.

Skældsordet åndssvag blev derfor erstattet af evnesvag, som var en meget mere sympatisk betegnelse. Svag i evner er mere velkendt hos os alle.

Baronessen inspirerede mig til at arbejde med evnesvage. Jeg fik arbejde på GI. Bakkehus som lærer med blandt andet forsøgsundervisning. Derfra endte jeg i Åndssvageforsorgens Forskningsafdeling for kort efter at blive skoleinspektør og formand for Åndssvageforsorgens Lærerforening.

FORÆLDRENETVÆRK UDEN OM EVNESVAGES VEL

Det er tankevækkende, at jeg som lærerforeningsformand ikke mødte Evnesvages Vel i et samarbejde. Det kan skyldes, at Evnesvages Vel opstod som en samlet organisation for forældrekræse, der etableredes omkring de større anstalter. Stort set alle, der var placeret under Åndssvageforsorgen, levede på dens institutioner. Strategien for at skabe bedre forhold var dels at ændre leveforholdene med bedre boliger og mere indhold i hverdagen, dels at skabe muligheder for forældre, så de kunne beholde deres barn hjemme.

Det sidste skete ved et af Åndssvageforsorgens første og største projekter efter vedtagelsen af Åndssvage-loven og forsorgens overgang til statslig regi, nemlig byggeriet af eksterntaskoler over hele Danmark. I kådhed sagde man, at der hver 14. dag blev indviet en ny skole. Skolerne blev ikke en kamplads for Evnesvages Vel, men for lærerne, der ville frisætte de åndssvage ved at sætte ideen om integration øverst på dagsordenen.

Tilbage i 70'erne var Lev synlige i gadebilledet.

Baronesse Gyldenkrone

Langsomt opstod der blandt forældre netværk omkring skolerne. De tog form efter de netværk, der udviklede sig omkring folkeskolerne, med skolenævn og endelig skolebestyrelser. Selv om udviklingen var i tråd med Evnesvages Vels politik, så blev indflydelsen på skolerne løsrevet fra Evnesvages Vel. Som forældre til børn i børnehave og skole knytter forældre sig til de netværk, der er. Først senere, ofte når deres barn er på vej ind i voksenlivet, ser de Evnesvages Vel som en realistisk mulighed og samarbejdspartner.

FORSORGSCEFEN OG FORMANDEN

Jeg kom i tættere kontakt med Evnesvages Vel, da jeg som repræsentant for lærerne blev medlem af "Det Centralt Vejledende Råd" (der erstattede Bestyrelsen for Statens Åndssvageforsorg). Her oplevede jeg, hvordan ledelsen af Åndssvageforsorgen sammen med Evnesvages Vel satte dagsordenen for udviklingen og senere afviklingen af forsorgen. Forsorgschefen Niels Erik Bank-Mikkelsen arbejdede mod overlægerne, der regerede som små "konger" i landets forsorgscentre. Han havde brug for forældrene i denne kamp. Og forældrene havde brug for en lydhør ledelse. Samarbejdet mellem den fremsynede Bank-Mikkelsen og den karismatiske advokat og formand for Evnesvages Vel, Albert Christensen, drev i mange år udviklingen frem. Begge havde gavn af samarbejdet og for Albert Christensen nogle gange også, når statslige ordninger kunne falde sammen med klientinteresser. Det var efter Hotel Hafnia branden, hvor det politisk skulle besluttes, om der blandt andet skulle

etableres kostbare udvendige trapper på institutioner og hoteller. Jeg så ham arbejde med at få indflydelse gennem dette samarbejde og opnå vilkår for hoteller, der kunne blive mere lempelige, end dem der skulle indføres på institutioner. I dette møde tabte jeg min politiske uskyld.

SAMARBEJDE OG OMKLAMRING

Vil man forstå Evnesvages Vels rolle og politiske grundsyn i forhold til samfundet, må man se på, hvornår organisationen indtræder på arenaen. Da Evnesvages Vel blev etableret, havde der været drevet "Åndssvageforsorg" i over 100 år. Institutionerne var skabt, der var ikke så meget, der skulle opfindes, men en masse der skulle udvikles og forbedres. Ser man på andre lignende interesseorganisationer, så er de opstået som iværksættere for at skabe konkrete forbedrede forhold. Blindes forsorg udvikler sig, fordi pårørende og interesserede skaber institutioner. Det samme gælder hjælp til fattige, hjemløse, misbrugere med flere.

Evnesvages Vel er en af de meget få interesseorganisationer, som ikke på noget tidspunkt har taget udgangspunkt

i filantropi. Det har været karakteristisk for LEV, at den ikke skulle lave forsorg på nogen måde, men "blot" forlange at samfundet gjorde det på bedst mulige måde. Mange, som har ønsket økonomisk hjælp fra Evnesvages Vel til etablering af nok så gode forsorgslignende aktiviteter, har undret sig over foreningens afvisende holdning. Holdningen kan begrundes i det tætte samarbejde, Evnesvages Vel har søgt med magtghaverne. Evnesvages Vel kunne højst involvere sig økonomisk ved at købe ejendomme, som staten ikke havde midler til at opføre, og derefter leje dem ud til staten, der jo var driftsherren og havde driftsudgifterne. Evnesvages Vel fik sit ønske om udvidelse af kapacitet opfyldt uden at involvere sig filantropisk.

Det tætte samarbejde med det offentlige havde store fordele, men i længden kunne der stilles spørgsmål ved, hvor fri man kunne være til at undsige den herskende politik. Den svenske forsorgschef Grünwald, så med skepsis på Bank-Mikkelsen og forældreorganisationens fælles omklamring.

Det givtige samarbejde på topplan i mange år har måske betydet, at Evnesvages Vel som landsorganisation med lokale afdelinger har levet i en slags skygge. Afdelingernes rolle var i det store hele at opnå viden lokalt, der kunne afklares centralt, og medvirke til at skaffe midler ved blandt andet at bruge energi på mærkedage som en vigtig synliggørelse af foreningen. Lokalt oplevede institutionerne ikke Evnesvages Vel som en samarbejdspartner. Samarbejdet skete også i det lokale, fra centralt hold direkte med forsorgsledelsen.

EVNESVAGES VEL SÆTTES FRI

Ved forsorgens udlægning til amterne i 1980 blev det konkrete samarbejde om forsorgsudøvelsen flyttet til de nye amtskredse. Det betød, at landsledelsen kom til at agere mere politisk. Den hav-

N.E. Bank-Mikkelsen.

Hvorfor har du meldt dig ind i LEV?

- Til sommer er vores søn færdig med STU. Derfor kan vi godt bruge noget information om, hvad der så er af muligheder. Tilsvarende med bosted. Vi vil gerne vide, hvad der skal til for at bygge et nyt, eller om man måske kan renovere et eksisterende. Desuden vil vi gerne dele erfaringer med andre forældre. Vores søn har ingen diagnose, så vi har ikke bare ville melde os ind i en eller anden forening for sjov – der skulle ligesom være et formål med det. Og det synes vi, at der er nu.

Annette Fasting Bauer, Vejle, mor til søn på 19 år

de ikke mere en nær samarbejdspartner, men en minister eller flere og hele det politiske system. På en måde blev Evnesvages Vel sat fri. Den skulle nu overbevise politikere og administrationsapparatet, ikke mindst i amterne, om, hvilken vej, der burde følges. Evnesvages Vel udviklede en politik, der rummede den ide, at foreningen kunne overflødiggøre sig selv, når alle fordringer var opfyldt. De vigtigste områder var afkategoriseringen. Ingen skulle mere kaldes andet end det, de var døbt, en gennemførelse af normaliseringsideen med afskaffelse af institutioner og et lighedsprincip, hvor dem, der tidligere var stigmatiseret, nu kunne fremtræde som de usædvanlige personer, de var.

Amterne, der havde begrænsede opgaver og lå i klemme mellem staten og kommunerne, så hurtigt det interessante i at blive driftsherrer for handicapområdet. Hermed opstod der en situation, der kunne minde om den, der var, da Evnesvages Vel indgik samarbejdet med Åndssvageforsorgens ledelse. Men det var ikke overalt. Københavns Kommune, som nu også blev et amt, havde ikke ønsket at modtage handicapområdet, så nogle steder var det mere end op ad bakke.

De lokale amsafdelinger og bestyrelser stod imellem landsledelsens politiske udfordringer og den konkrete lokale forsorgsudøvelse. Mange gange blev samarbejdet frugtbart, fordi målepinden blev sat politisk og det nære og konkrete skulle udvikle sig i kompromisser.

KREDSARBEJDE SOM EN DANS PÅ STEDET

I min erindring om arbejdet i en lokalafdeling, hvor jeg i to perioder har været bestyrelsesmedlem, mindes jeg uendelige samtaler, der fløj frit i luften og aldrig blev til noget konkret, fordi der manglede den part, man skulle tale med. Uendeligheden blev til kedsomhed. Når den ønskede samtalepartner

udeblev, kunne man forsøge at lave politik i græshøjde og gøre indfald og udfald til en politisk virkelighed, der med manglen på substans let blev personfikseret dæmoniseret. Det var dybt skuffende foreningsarbejde, der endog snublede over sin egen politik og tabte i omdømme. LEVs lokale kreds modarbejdede eksempelvis arbejdet med at etablere de manglende specialskolepladser i kommunen. Ikke motiveret med et ønske om integration, hvad der var LEVs politik. Det ville have været forståeligt. Nej, modstanden var bare så klodset, at enhver kunne se, at det handlede om alt andet end sagen.

Da jeg endelig forlod den politiske del af mit medlemskab, forlod jeg heldigvis en bestyrelse, der kunne spille med magthaverne, lidt som dengang med Bank-Mikkelsen og Albert Christensen.

STORE DISKUSSIONER OM INKLUSION

I årene efter udlægningen fremstod der på grund af forskelle mellem de politiske ønsker og den konkrete virkelighed store modsætninger i foreningen om uddannelse, erhverv og bolig. Ikke alle medlemmer kunne se deres barn blive kørt i kørestol ind i en klasse på den nærliggende kommuneskole, eller flytte i egen bolig i en ejendom i den anden ende af byen. Modsætningen sås også i, at mens foreningen i et samarbejde med staten fik gennemført en afkategorisering, så der en dag ikke var noget, der hed evnesvage og Evnesvages Vel, men kun LEV (der ikke kan oversættes), så steg antallet af mennesker, der fik en diagnose, og rigtig mange en ny diagnose. Internationale diagnoseregistre voksede fra et overskueligt antal sider til mange hundrede.

Det gør måske ikke så meget, at man i denne proces mistede synligheden, for hvem ved i dag, hvad LEV er? Og

Strandvænget, hvor TV 2 i 2007 afslørede grove svigt og overgreb på beboerne.

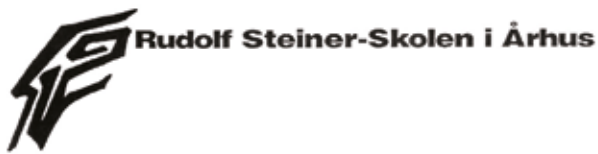
forglemmigej-blomster bruges mange andre steder (blandt andet i dødsannoncer).

GENOPFINDELSE AF DEN GAMLE SYNLIGHED

Synlighed blev der dog brug for, da amterne blev nedlagt og handicapområdet overført til de nye større kommuner. Nu skulle der mobiliseres 98 lokalafdelinger og bestyrelser, der skulle hamle op med kommuner, som gerne ville have området, men som ikke var forberedt på, hvor store udgifterne var for at løse opgaverne bare tåleligt. Synlighed på en anden måde blev en ny virkelighed for LEV. Med sagerne om Strandvænget og Tokanten mødte man forsorgsudøvelse, som var det tidslømmet fra 1800-tallet. Behandling af svært handicappede, på lukkede afdelinger i Nyborg og København, som var de ikke mennesker og næsten heller ikke dyr, men grøntsager.

På få dage fik LEV en ny betydning. Den havde ikke overlevet sig selv, der var næsten lige så meget brug for den som for 60 år siden. LEV løb lige ind i en ny italesættelse af mennesker med udviklingshæmning. Hvor man siden Evnesvages Vels start har arbejdet for at skabe respekt om mennesker med udviklingshæmning, forbedring af deres livsvilkår og accept af, at de er borgere som alle andre, kan der nu stilles spørgsmål til det meste. Nyttighed og økonomi er tidens overskrift. Det er på tide, at LEV genopfinder sin gamle synlighed, hvor enhver i Danmark ved, hvad forglemmigej-blomsten står for.

Rudolf Steiner-Skolen i Århus

Specialklasserne på Rudolf Steiner-Skolen i Århus er et heldagstilbud for børn med vidtgående generelle indlæringsvanskeligheder. Der undervises fra 1. til 10. klassetrin. Skole og fritidsordning fletter sig ind i hinanden, således at det enkelte barn får et trykt og forudsigeligt sammenhængende dagsforløb.

Strandvejen 98 • 8000 Århus C • Telefon 86 14 01 30
specialklasserne@sydskolen.dk • www.sydskolen.dk

Skovbo

Døgn- og aflastningstilbud for Børn og Unge

Ole Rømers Alle 40, Skovby, 8464 Galten
Tlf 87948350 – www.Skanderborg.dk/Skovbo

Nordfyns Ungdomscenter

- til unge med særlige behov

Ørbækvej 1-3 • 5400 Bogense

Tlf. 22 42 75 21 • www.nordfynsungsdomscenter.dk

Målgruppe §142 og §107 • Tillægsydelse: STU - Uddannelse

BRUGER - HJÆLPER FORMIDLINGEN

VI TILBYDER:

- Gratis rekruttering
- Vikarservice
- Ledsageordningen
- Helhedsløsningen til hjælpeordninger
- Borgerstyret personlig assistance (BPA)
- Specialpædagogisk støtteordning (SPS)
- Særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse (STU)
- Alle administrative opgaver relateret til ovenstående

Ring og hør nærmere om, hvad vi kan tilbyde netop dig.

København

Århus

Tlf. 3634 7900

Tlf. 7026 2709

bhf@formidlingen.dk
www.formidlingen.dk

BRUGER - HJÆLPER FORMIDLINGEN

NÅR DU HAR BRUG FOR HJÆLP

GLAD FAGSKOLE

Teater

Køkken

TV

NYHED !

Ny faglinje med partnerskabsaftaler

Service

Design

Animation

Radio

Glad Fagskole tilbyder ungdomsuddannelse for unge med særlige behov/STU i et i et spændende, alsidigt og kreativt produktions- og uddannelsesmiljø med følgende faglinjer:

TEATER, RADIO, ANIMATION TV, KØKKEN, DESIGN, SERVICE

Der er løbende optag – og flere ledige pladser i 2012.

Henvendelse til: forstander Annette Riisager, riisager@tv-glad.dk mobil: 4225 0442

Find mere info på: www.tv-glad.dk/fagskole

Glad Fagskole er etableret hos TV-Glad i 2004 med støtte fra Arbejdsmarkedsstyrelsen og er et unikt og eksperimenterende læringsmiljø målrettet mennesker med funktionsnedsættelse.

Vi værdsætter originalitet, faglighed og livsglæde.

Glad Fagskole · Rentemestervej 45-47 · 2400 København NV
www.tv-glad.dk/fagskole

GLAD FAGSKOLE

Har familien brug for hjælp?

Kildebjerget tilbyder

- Efterskolelignende ophold for unge med særlige behov fra 15 – 18 år
- Ungdomsmiljø, praktik/undervisning
- Oplæring i "klar dig selv"
- Ungdomsuddannelse, STU 18 – 25 år
- Afklaringsforløb – dokumentation – afdækning – træning – læring – udvikling
- Bofællesskab/kollegium 18 – 28 år.
- Erhvervsforløb/træning i samarbejde med jobcenter
- Praktik i virksomheder – sigter mod arbejde til alle
- Relationer for udviklingshæmmede – unge med særlige behov
- Vi skaber fællesskaber for livet
- Vi møder eleven hvor den unge er

Kildebjerget er også specialfolkeskole – STU – socialpædagogik

KILDEBJERGET

Kildebjerget, Sanatorievej 1, 7140 Stouby
Tlf. 7847 9700 | www.kildebjerget.dk

SOLHJORTEN
Specialskole for udviklingshæmmede

**TRIVSEL
LÆRDOM
UDVIKLING**

SOLHJORTEN ER ET UNDERVISNINGSTILBUD TIL UDVIKLINGSHÆMMEDE BØRN OG UNGE, HVOR DER UNDERVISES UD FRA RUDOLF STEINERS PÆDAGOGIK

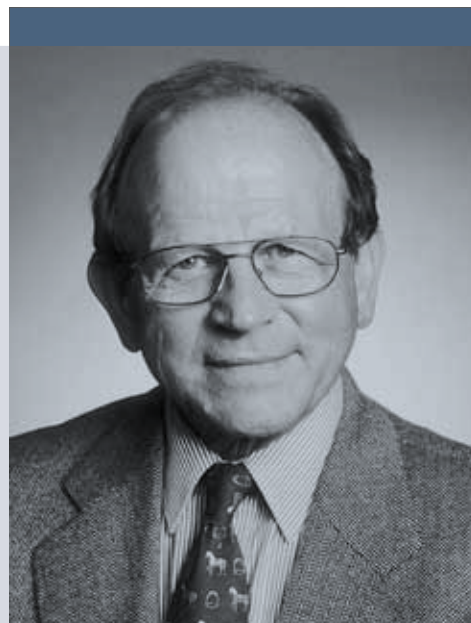
UNDERVISNINGSFORLØBET TILRETTELÆGGES, SÅ ALLE TRE DELE AF MENNESKET I LØBET AF DAGEN FÅR TILSTRÆKKELIG NÆRING OG DERMED BRINGES I EN SUND OG HARMONISK BALANCE.

Kålundsvej 24 Tlf: 4495 4650 post@solhjorten.dk
3520 Farum CVR.nr. 2635900 www.solhjorten.dk

LEVs tidligere direktør, John Møller, er død

John Møller, en af de helt centrale personer i Landsforeningen LEVs historie, døde tirsdag den 4. december. LEV, som vi kender det i dag, er for en stor del Johns fortjeneste.

Det var om nogen John Møller, direktør fra 1983-2003 og medlem af og fra 1980-1990 formand for hovedbestyrelsen, der lagde linjen med en konstruktiv og original tænkning, som stadig præger foreningen den dag i dag. Hvis samfundet ikke forandrede sig hurtigt nok, så var John Møller en aktiv fortaler for, at LEV selv skulle tage handsken op og handle.

I 1970'erne og 1980'erne var der eksempelvis generel politisk enighed om, at det var på høje tid at komme af med de utidssvarende centralinstitutioner. Men det kneb gevaldigt med hastigheden i det nødvendige nybyggeri. Men hvis ikke amter og kommuner kunne finde ud af at få bygget de nødvendige boliger til mennesker med udviklingshæmning, så skulle LEV skubbe på, var John Møllers filosofi.

Det førte blandt andet til LEVs strategi på ejendomsområdet, hvor LEV i dag står som bygherrer for en række boliger til mennesker med udviklingshæmning. Et andet område, hvor John Møller har sat sig klare spor i den måde, vi arbejder på i dag, er forsikringsområdet, hvor LEV tilbyder forsikringer til mennesker med udviklingshæmning – og andre handicap-grupper. Igen var motivationen et ønske om at sætte skub i en nødvendig samfundsudvikling, nemlig at gøre op med en urimelig diskrimination af mennesker med udviklingshæmning, som på dette tidspunkt havde svært ved at få en ordentlig forsikring.

En af John Møllers styrker var et stort netværk til folk i centraladministrationen og Amtsrådsforeningen. Foruden at han havde et nært samarbejde med tidligere forsorgschef N.E. Bank-Mikkelsen.

Blandt andre centrale punkter i John Møllers virke i LEV var hans store støtte i forbindelse med etableringen af ULF, Udviklingshæmmedes Landsforbund. Og så lå det internationale bistandsarbejde ham stærkt på sinde. Han

var således initiativtager til, at LEV fik bistandsprojekter i Asien og Afrika.

Politisk var John Møller en visionær person, der målbevidst forfulgte en strategi om normalisering af levevilkårene for mennesker med udviklingshæmning. Han mente ikke, at det var "synd" for udviklingshæmmede eller deres forældre, men at de skulle vises respekt, så de kunne leve under samme vilkår som andre. Det vil sige, at de skulle kompenseres, men ikke betales "ekstra".

John Møller, der gik på pension som 70-årig i 2003, valgte i sit otium at bosætte sig i Ghana en stor del af året. Det var også her, at han døde på hospitalet i Accra. Lige til det sidste var han dog aktiv i LEV, blandt andet som formand for LEV Roskilde/Lejre og som medlem af Ligebehandlingsudvalget frem til oktober 2012.

John Møller efterlader sig hustruen Kirsten og to døtre og en søn.

JOHN MØLLER KORT

John Møllers indgang til det daværende Evnesvages Vel var hans datter Michelle, som blev født i 1959 med en hjerneskade.

John Møller blev i 1969 medlem af Evnesvages Vels hovedbestyrelse. I 1983 blev han direktør i foreningen. Fra 1980-1990 var han tillige formand for hovedbestyrelsen. Fra 1990 til 2000 var han formand for DSI (DH). I 2000 fik han N. E. Bank-Mikkelsens Socialforsorgspris for sin indsats for mennesker med udviklingshæmning.

Før John Møller blev fuldtidsengageret i LEV, var han forretningsmand. Han blev handelsuddannet i slagteribranchen og arbejdede i perioder i udlandet. Fra 1964-1980 drev han selvstændig virksomhed i Danmark.

HEDEBO A/S

INGENIØR & ENTREPRENØRFIRMA

Lucernevej 79 • 8920 Randers NV • Tlf. 87 10 09 77

Hjælp til selvhjælp

på Kommunikationscentret - Region Hovedstaden

Lær nye teknikker til at klare hverdagen, hvis du har svært ved at **se, høre, tale, huske** eller **læse**.

Vi tilbyder rådgivning, undervisning og afprøvning af hjælpemidler.

Læs mere på www.komcentret.dk eller kontakt os på 45 11 46 00.

Kommunikationscentret

fonden LANDLYST

Et bo-, -behandlings og udviklingssted for voksne udviklingshæmmede med psykiske problemstillinger. Der er i alt 11 pladser fordelt på Bostedet Landlyst og Bostedet Villaen.

Buddumvej 40
9560 Hadsund
Telefon: 96 18 20 55 / 40 46 13 70
info@fondenlandlyst.dk

www.fondenlandlyst.dk

Danmarks
største udvalg
af dagligvarer til
discountpriser

REMA 1000
Meget mere discount!

UNGDOMSUDDANNELSESCENTER MAGLEMOSEN BALLERUP

Ungdomsuddannelse under STU

Ungdomsuddannelsescenter Maglemosen er et uddannelsesstilbud til unge mennesker mellem 16 og 25 år. Uddannelsesstilbuddet gives til unge udviklingshæmmede, der efter endt grundskoleundervisning, fortsat har behov for specialundervisning, værkstedsaktivitet eller tilsvarende som forberedelse til voksenlivet og som ikke kan indgå i de ordinære uddannelsesstilbud. Der kan tilrettelægges særlige forløb under Lov om specialundervisning for voksne.

- Individuelt tilrettelagt uddannelsesstilbud
- Undervisningsaktiviteter, eksterne praktikforløb, liniefag
- Sociale og pædagogiske aktiviteter
- Optagelse kan foregå løbende

Magleparken 1 • 2750 Ballerup • Tlf. 44 77 61 01 • maglemosen@balk.dk • www.maglemosen.dk

Midtjysk mangfoldighed

Projekt KLAP og Region Midtjylland har indgået samarbejdsaftale, der har til formål at skabe skånejob til 20 udviklingshæmmede

Da Tine Bjerre Fuks fornylig henvendte sig til postafdelingen på Regionshospitalet Viborg, var hendes ærinde egentlig ganske enkelt. Som konsulent for Projekt KLAP ville hun forhøre sig om, hvorvidt afdelingen havde lyst til at tage en udviklingshæmmede i fire ugers praktik – med efterfølgende mulighed for at ansætte den pågældende i et skånejob.

Det var postmesteren med på. Men han var også i tvivl om praksis, og derfor ville han lige vente på, hvad HR-afdelingen i Region Midtjylland mente om sådan en ansættelse. Hverken postmesteren eller KLAP-konsulenten ventede forgæves. Regionen var nemlig ganske interesseret i et samarbejde – og resultatet blev ikke bare ét job. Tværtimod.

Sidst i oktober underskrev Region Midtjylland og Projekt KLAP nemlig en aftale,

der betyder, at regionen i løbet af de næste to år vil arbejde på at etablere en række praktikforløb, der kan resultere i, at cirka 15-20 udviklingshæmmede ansættes i skånejob på regionens arbejdspladser.

- Det er jo en god idé. Den understøtter politikernes ønske om mere social ansvarlighed for netop denne målgruppe, siger Anders K. Kristensen, der er mangfoldighedskonsulent i Region Midtjylland.

NEDBRYDER FORDOMME

I Region Midtjylland er rummelighed og mangfoldighed skrevet direkte ind i personalepolitikken, og regionen har allerede ansat flere fysisk og psykisk handicappede i skånejob.

- Og det er ikke kun til gavn for dem. Vi ved, at arbejdspladserne også er glade for det. Det er blandt andet med til at nedbryde fordomme om handicappede, siger Anders K. Kristensen og henviser til et konkret eksempel på regionens vaskeri, hvor nogle medarbejdere var lidt skeptiske ved udsigten til en kollega med Downs Syndrom.

De havde lidt ondt af pigen og var umiddelbart forlegne ved at få hende som kollega, da det hele var "lidt fremmed". Men alle bekymringer blev hurtigt gjort til skamme, og i dag lyder mantræet "gud, hvor er hun sød – og dygtig".

- Aftalen med KLAP giver os mulighed for at formalisere hele denne indsats. Og samtidig bliver det også lettere for os. KLAP-konsulenten har jo kontakten til de kommunale jobcentre og serverer hele papirarbejdet på et sølvfad. Det er den del af arbejdet, der somme tider kan være lidt besværlig for os, siger Anders K. Kristensen.

Anders K. Kristensen, mangfoldighedskonsulent i Region Midtjylland, og KLAP-konsulent Tine Bjerre Fuks med den folder, der beskriver og blåstempler samarbejdet mellem regionen og LEV.

Billedet nederst til venstre: Anders Reitov, daglig leder af Projekt KLAP, og Region Midtjyllands HR-direktør, Lars Hansson, havde de store smil på, da de havde underskrevet samarbejdsaftalen.

Foto: Claus Bonnerup

De mennesker med udviklingshæmning, der søger og får skånejob i Region Midtjylland, vil typisk komme til at arbejde på eller i tilknytning til hospitalerne. Her vil de – efter en indledende praktikperiode på fire uger – eksempelvis blive ansat til at fordele post mellem afdelinger, rydde op, vaske op, gøre rent, sortere vasketøj eller sterilisere udstyr.

Samarbejdsaftalen med Region Midtjylland løber i første omgang til 2015. Det er den første aftale, Projekt KLAP indgår med en offentlig arbejdsgiver. Og det glæder landsformand i LEV, Sytter Kristensen, sig over. Hun håber, den kan bane vej for flere lignende aftaler.

HUN kunne også være blevet **kriminell**

Med udgangspunkt i sin bog "Dysfunktionel Far" holdt Jan Gintberg et anderledes foredrag for en kreds af LEV-folk i Kalundborg. Der var masser af kærlige spark bagi til tilhørerne – samt absurde, kloge og morsomme skud fra hoften

- Her er to strikkepinde. Fis over til stik-kontakten og leg! Pigen mørkelagde den halve by.

Det skortede ikke på gode ideer, da "den dysfunktionelle far", Jan Gintberg, den 13. november kom forbi Den blå engel i Kalundborg – en kombineret biograf og kulturelt mødested. Han gav et forrygende show for 150 lokale LEV-medlemmer og andre godtfolk.

Jan Gintberg har en nu 15-årig datter med Downs syndrom. Det er ikke nogen hemmelighed, men han ønsker på den anden side heller ikke at gøre det så specielt, at han i tide og utide vil optræde med det – heller ikke i LEV-regi, selv om der i flere omgange har været bud efter ham.

"Det er sjældent jeg taler om Eline, når jeg er ude", sagde han. Så det var lidt af et scoop, at LEV Kalundborg og LEVs koordinator for Connect-projektet fik en aftale med Jan Gintberg. Foredraget varede op mod to timer, så vi kan på ingen måde dække det fyldestgørende her. Der er kun tale om smagsprøver.

JAN GINTBERG OM "HANDICAPFORÆLDRE-ROLLEN"

Jan Gintberg havde som mange andre nye forældre til et handicappet barn svært ved at forliges med, at han var blevet far til en pige med et handicap. - Jeg havde svært ved, at man så på mig som "handicapforælder". Og hvad ville det i det hele taget sige at have et handicappet barn?

- Min opfattelse er, at enten løber manden skrigende væk, eller også binder det mand og kone mere sammen. Alle andre uoverensstemmelser kommer nærmest til at blegne. Man kan begræde det i en periode, men for mig skete der en transition, hvor jeg kom til at se de positive ting i det.

JAN GINTBERG OM OFFERROLLEN

- Jeg har oplevet mange mennesker, som har været meget negative i forhold til, hvad kommune eller det offentlige gør. Men nogle gange glemmer man også proportionerne i det. "Hvad skal jeg gøre - vi har fået afslag på en måtte til 300 kroner," næsten græder Jan Gintberg. - Jeg ved godt, at mange er meget hårdere ramt, end vi er i min familie, men man skal passe på med at havne i offerrollen hele tiden. Det får man ikke noget konstruktivt ud af.

JAN GINTBERG OM FOSTERDIAGNOSTIK

- Hvad er det for et samfund, vi jagter? Skal vi alle være lige intelligente? Hvem skal så stå oppe foran og klappe til Kim

LEV Kalundborg med formand Søren Hansen i spidsen kombinerede Jan Gintberg-showet med lidt info om nogle af LEVs aktiviteter – blandt andet om mulighederne for at mennesker med udviklingshæmning kan komme ud på arbejdsmarkedet – med lidt god mad og drikke.

Larsen koncerter? Eller vinke biler om bord på færgen? Uanset hvad er latter den bedste medicin – medmindre man har sukkersyge.

JAN GINTBERG OM POLITISK KORREKTHED

”Hvorfor siger du Downs syndrom om din datter og ikke mongol?” Spørgsmålet kommer fra salen til Jan Gintberg. I samme nu rejser en gråhåret dame på første række sig op og går ud – med denne salut fra scenen: - Er det stripperen, som skal ud og klæde om, Katja? (Katja Holving, koordinator for Connect- projektet).

Nå, sidespring, tilbage til spørgsmålet, som giver Jan Gintberg lejlighed til at komme ind på et par andre yndlings-emner denne eftermiddag - nemlig politisk korrekthed og den personlige frihed:

- Vi er jo berøringsangste, og jeg er ikke sikker på, at det gavner Downs-børnene, at de kaldes for Downs. Det kan hurtigt blive meget krampagtigt. Her kan humor nogle gange løse op for nogle ting, som da jeg fra hospitalet ringede til min storebror for at fortælle, at vores lille nyfødte pige havde et handicap: - ”Jeg har fået en pige – hun

er mongol”, sagde jeg. ”Nåh ja”, svarede min bror ”hun kunne også være blevet kriminel”.

JAN GINTBERG OM DET AT VÆRE FORÆLDRE TIL ET BARN MED HANDICAP

- Man skal bevare sin identitet med så stramt et røvhul og så rank en ryg som muligt.

SOLUND MUSIK-FESTIVAL

Information til brugerbands!

Festivalen: Festivalen 2013 afvikles den 11.- 12.- 13. juni.

Billetsalget: OBS! OBS! NYT! NYT! Billetsalget starter 1. december pr. mail: us@solundfestivalen, skriv dit navn og tel. nr. og vi ringer dig op. Ellers er første billetsalgdsdag mandag den 4. marts kl. 09.00 på tlf. 86 52 55 66.

Tilmelding af Brugerbands:

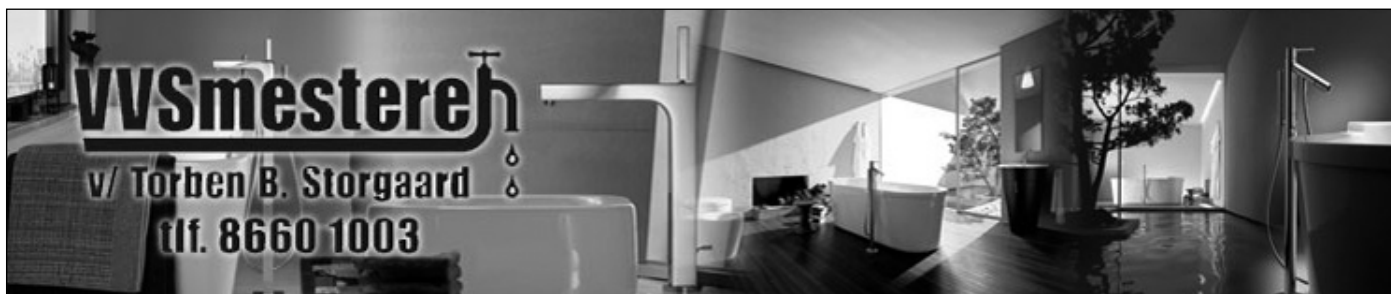
- 1. Fælles for scenerne:** I tilmelder jer via www.solundfestivalen.dk - tryk **Information** - tryk **Brugerbands** - tryk **info/retningslinjer** (læs disse) - tryk **tilmelding** - Udfyld skema og tryk **send**.
- 2. Optræden på store scene:** I skal sende cd eller dvd.
- 3. Optræden på teltscenen:** Ingen specielle krav.
- 4. Ved problemer kontakt:** Niels Sørensen på akt.niels.sorensen@skanderborg.dk eller birgit-niels@mail.dk

Tilmeldingsfrist: Tilmeldingen skal være festivalen i hænde senest den **20. januar 2013**.

Brugerbands der optræder: Brugerbands der skal optræde på festivalen 2013 vil kunne ses programlagt på festivalens hjemmeside efter den **08. marts 2013**.

Vil du vide mere om billetsalget og om festival 2013, så tjek www.solundfestivalen.dk – eller læs i Fagbladet Folkeskolen, SOCIALPÆDAGOGEN og LEV i slutningen af februar.

Pava Centret Silkeborg
 Priorsvej 42 • 8600 Silkeborg
Tlf. 8681 5455 • Fax 8681 5451
 E-mail: pavacentret@mail.dk • www.pava-silkeborg.dk

Rustbeskyttelse • Polering
 Livslang RUSTGARANTI på biler op til 4 år
 (Gratis oprettelse)

Ørsted Gl. Skole

Ørstedvej 12
 6560 Sommersted

Tlf. 2162 8972
 E-mail: info@orstedskole.dk
 www.orstedskole.dk

VRIDSTED SUNDHEDSCENTER

Dåsbjergvej 7 C Vridsted • 7800 Skive
 Tlf. 97 10 11 11 • www.vridstedsundhedscenter.dk

Øster Skerninge Autoværksted

v/Jørgen Jensen • Ø. Skerningevej 17B • Ollerup
 mail: info@oe-skrauto.dk • Fax 62 24 13 48

62 24 13 49
 www.oe-skrauto.dk

Flere glade bilister

**SPORBYGGER
 HANSEN**

Banearbejde
 inkl. SR
 og maskin-
 udlejning

4042 0170

sporbygger@hansen.mail.dk
 Vinderupvej 24 • Vinderup • 4171 Glumsø

WENGÉ

**Nedlægning af Trægulve
 Slibning & Overfladebehandling**

Wengé Gulve ApS
 Bytoften 94, 7400 Herning
 TLF/ FAX: 97 26 95 57 - BILTLF: 20 10 00 29/29 62 41 74
 mail: ipo@post6.tele.dk

malermester
dorte m. larsen

tlf. 29 66 84 12 • fax 98 43 14 19
 ydunsvej 3 • 9900 frederikshavn

AF LENA ROSENKILDE, KØBENHAVN S, SPECIALLÆRER

BESPARELSER ER **IKKE** BARE BESPARELSER

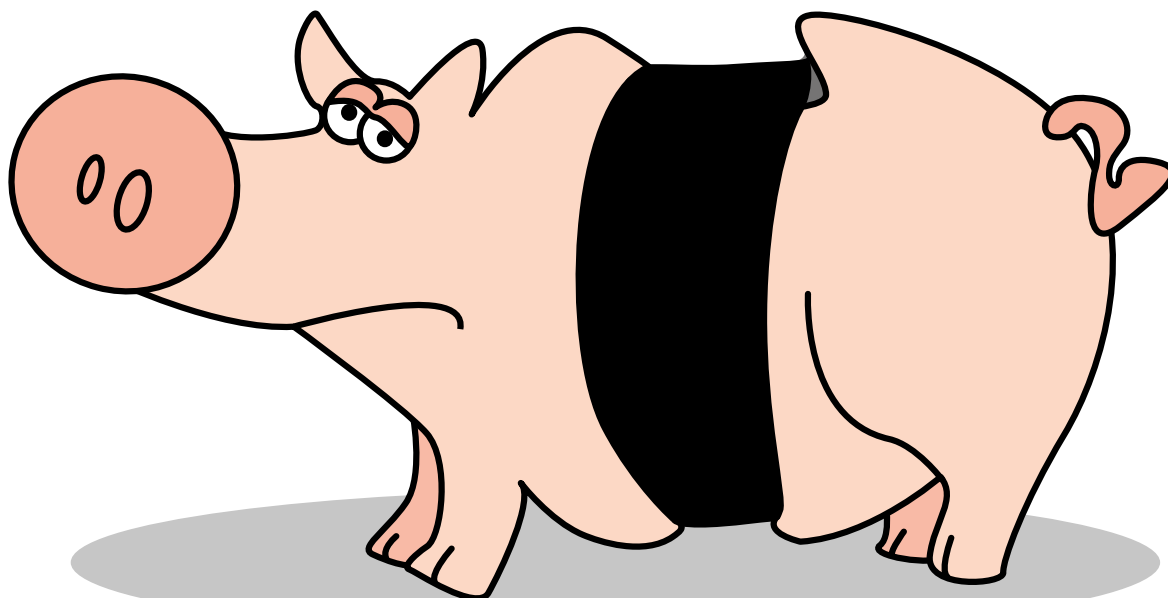
Vi lever i en tid, hvor alle skal spænde livremmen ind. Det er også sikkert, at det er en stor udfordring at løse de stigende udgifter på det specialiserede område, men det må bestemt kunne løses mere intelligent, end der er lagt op til med de nye besparelser.

Med "Specialreformen 2.0" i København ligner det desværre, at de nye besparelser og tiltag får store konsekvenser for børn og unge, som har brug for en specialskole. For her er besparelser ikke bare besparelser, men en stor og fatal indgriben i disse menneskers rettigheder. Og København er ikke et særtilfælde.

Vi har som forgangsland blandt andet arbejdet i mange år for, at unge mennesker med fysiske og psykiske handicap skulle have samme undervisnings- og uddannelsesmuligheder som andre unge mennesker uden handicap. Men når det gælder specialskolerne så er det desværre lykkedes regering og kommunerne på få år at "slå" denne positive udvikling tilbage til "start".

Det er en frygtelig udvikling, der får fatale konsekvenser, og som vil fratage mange unge mennesker med handicap mulighederne for at få en kvalificeret undervisning

Regeringen og kommunerne vader hen over "Salamanca-erklæringen" fra 1994, der er en international erklæring om alle børns ret til en uddannelse. Vader videre hen over FN-handicapkonventionen, hvor Danmark i 2009 underskrev og ville sikre, at mennesker med handicap forsat skulle have de samme menneskerettigheder som alle andre borgere. FN-konventionen er et vigtigt signal om, at den rette kompensation og ligebehandling er en menneskeret.

Det er en frygtelig udvikling, der får fatale konsekvenser, og som vil fratage mange unge mennesker med handicap mulighederne for at få en kvalificeret undervisning, så de netop som alle andre mennesker kan udnytte deres potentiale og på sigt få et godt liv med netop det arbejde, hvor de føler, de kan gøre en forskel.

Undervisningsminister Christine Antorini går paradoksalt ind for, at lærerne skal undervise mere, for som hun udtaler på Danmarks lærerforenings kongres 2012: "Regeringen er optaget af, at dygtige lærere skal have mere tid sammen med eleverne, så elevernes faglighed bliver styrket". Det sker samtidig med, at der på specialskolerne via Specialreformen 2.0 beskrives erstatning af speciallærerne med pædagogisk personale, en strukturændring der skal medføre en besparelse på omkring 11 millioner kroner.

I Specialreformen 2.0 Kapitel 2.1 står der bl.a.: "Undervisning er kerneydelsen i skolerne og personalet på skoler skal derfor også i alt overvejende grad være uddannede lærere... For at styrke inklusion for alle børn i skolerne er det vigtigt at arbejde med alle børnenes udviklingsområder og de fællesskaber, børnene indgår i. For at styrke dette helhedsorienterede syn på børns udvikling og deltagelse i fællesskabet foreslås det at ansætte en eller flere pædagoger som ressourcpersoner i hver folkeskole."

Her anbefales en eller flere pædagoger som ekstra ressourcpersoner generelt på kommunens folkeskoler – og ikke som på specialskolerne på op til 15 procent af undervisningspersonalet. Der står også: "For at styrke inklusion for alle børn i skolerne"! Men inklusion er ikke hvad som helst, og nogle har tendens til at kalde alt det, de foretager sig, for inklusion. Det er efter min mening ikke inklusion at forringe en hel gruppe

børn og unges videre uddannelsesmuligheder eller ikke at anerkende, at unge mennesker med udviklingshæmning har samme ret til at undervisnings- og uddannelsesmuligheder som andre unge mennesker uden handicap. Jeg kalder det for eksklusion.

Jeg er speciallærer på specialskolen Strandparksskolen – en af Københavns Kommunes folkeskoler. Strandparksskolen er en såkaldt kategori 4 skole og er derfor pålagt, at op til 15 procent af lærerne skal erstattes med pædagoger, hvilket ifølge Københavns Kommune skulle indhente den ønskede besparelse på 1.5 millioner kroner.

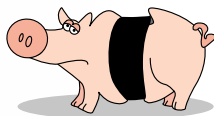
På en specialskole er et af nøgleordene i al undervisning: undervisningsdifferentiering! Vi ser på den enkelte elevs udviklingsmuligheder og faglige forudsætninger og imødekommer forskellene mellem vores elevgruppe ved at undervise i mindre hold – tit på en-tre elever, så vi netop ved denne undervisningsdifferentiering kan støtte maksimalt op om elevernes udvikling, der altid kræver en særlig støtte og tilrettelæggelse. Det er netop vigtigt, at vi som lærere har tilstrækkelig viden om de enkelte elever for derved at kunne tage individuelle faglige hensyn og løbende evaluere elevens udvikling og undervisning.

Denne artikel handler ikke om at underkende pædagogers kunnen. Jeg er selv uddannet socialpædagog og har i mange år inden min speciallæreruddannelse arbejdet med børn og voksne med og uden handicap og som børnehaveklasselærer. Jeg mener, at pædagoger og lærere har hver deres betydning og grundopgaver, hvor de med deres særlige uddannelse, faglighed, metodik og værdigrundlag medvirker til at kvalificere børns opvækst og sikre udbyttet

af skolegang og ophold i de forskellige dag, døgn- og fritidsinstitutioner. Jeg mener ikke, at pædagoger og lærere skal overtage hinandens jobfunktioner, men samarbejde indbyrdes og koordinere deres indsats for at skabe de bedst mulige vilkår for alle børns samlede udvikling.

På mange heldagsskoler arbejder lærere, pædagoger og andre faggrupper fint sammen og kan supplere hinanden med deres forskellige faglighed. Det har netop ikke handlet om besparelser, men om et bevidst valg. Systemet kan desværre ikke bare overføres, og slet ikke ses som en besparelsesmodel.

Vi skal som speciallærere have stor viden om kommunikation, neuropsykologi, læring og udvikling, for det forpligter os som lærere under ansvar at vælge indhold, metode og mål for den enkelte elevs undervisning.

Målet for den vidtgående specialundervisning handler om, at hvert enkelt menneske/elev udvikler deres individuelle særpræg og lærer at mestre sit eget nuværende og senere liv så selvstændigt som muligt.

Det er lidt af en skandale, at vi i et så oplyst land som Danmark vælger at lægge ansvaret for undervisning af vores børn over på de i forvejen trængte kommuner

Vi ved alle, at der skal spares. Men igen er det de svageste elever, der rammes hårdest som konsekvens af de kommunale besparelser på folkeskoleområdet. Kommunerne vil forsættet med besparelserne i den danske folkeskole i 2012/13. Det gælder for næsten halvdelen af landets kommuner, viser nye tal om kommunernes budgetlægning, som Danmarks Lærereforening står bag. Fra 2009 til 2012 har kommunerne allerede sparet 2.5 milliarder kroner på folkeskolen. Det har blandt andet ramt støtten til elever med særlige behov, undervisningsmidlerne, vikardækningen og muligheden for at afholde lejrskole.

Men det her er som sagt ikke kun besparelser, men en stor og fatal indgriben i disse menneskers rettigheder. Efter fem år med kommunalreformen viser erfaringerne desværre, at det kommunale selvstyre ikke sikrer den tilstrækkelige viden og kvalitet i de kommunale indsatser på handicapområdet. Det er lidt af en skandale, at vi i et så oplyst land som Danmark vælger at lægge ansvaret for undervisning af vores børn over på de i forvejen trængte kommuner. Det her handler om menneskesyn og om, hvordan vores børns fremtid skal forme sig, hvordan vi inkluderer alle børn – med og uden handicap – og at vi investerer de ressourcer, der skal bruges, til at lave en kvalificeret undervisning, der tilgodeser alle børns indlæringspotentiale.

SIG DIN MENING!

**RÅB
OP!**

**NU MÅ DET
VÆRE NOK!**

På LEV-bladet modtager vi meget gerne debatindlæg om, hvad der rører sig i foreningen, ude i kommunerne – eller hvad der ellers er aktuelt lige nu.

Indlæg skal sendes til redaktion@lev.dk.

Redaktionen forbeholder sig ret til at forkorte i indlæg.

Det er ikke rimeligt, at forældre til et handicappet barn ikke kan modtage dagpenge, hvis de ikke kan stå til rådighed på fuld tid

Min søn blev ikke helbredt, da jeg blev fyret

AF BIRTE PEDERSEN, VEKSØ
MOR TIL DRENG MED HANDICAP

Jeg er mor til en handicappet dreng på ti år. Desværre mistede jeg mit arbejde i forbindelse med en fyringsrunde.

Dagpengereglerne siger, man skal stå til rådighed for arbejdsmarkedet på fuld tid for at modtage dagpenge. Hvordan skal forældre til et handicappet barn kunne stå til rådighed for arbejdsmarkedet på fuld tid, hvis man i en årrække har modtaget tabt arbejdsfortjeneste fra kommunen?

Tror samfundet virkelig, at fordi man mister sit arbejde forsvinder alle andre problemer? Vores søn blev desværre ikke "helbredt" den dag. Hans liv blev ikke lettere, han kan stadig ikke leve en "almindelig" dagligdag og gå i en "almindelig" skole. Han kan heller ikke være alene hjemme og skal stadig have meget hjælp og støtte i dagligdagen.

På et tidspunkt blev jeg spurgt, hvorfor forældre til handicappede børn skal "fredes" i en fyringsrunde. Det skal vi ikke! Men hvorfor pokker skal vi være ringere stillet end andre?

Det er ikke rimeligt, at forældre til et handicappet barn ikke kan modtage dagpenge, hvis de ikke kan stå til rådighed på fuld tid. Jeg havde to arbejdspladser, var ansat på deltid af staten, samt var ansat af kommunen for at passe min søn. Fremover er jeg stadig nødt til at have to arbejdspladser, et deltidsjob samt kommunen (det vil sige passe mit barn).

I den senere tid har der været fokus på, at forældre vælger abort, hvis de venter et barn med Downs Syndrom. Samfundet har en stor del af skylden for at disse børn vælges fra, for vi forældre til handicappede børn lades desværre ofte i stikken.

I disse tider er der rigtig meget fokus på dagpenge og arbejdsløse. Det må være tid til at revidere dagpengeordningen – også når det gælder forældre til børn med handicap.

Jeg er sikker på, jeg ikke er den eneste i denne situation. Lad os starte en debat om emnet og **LAD OS RÅBE POLITIKERNE OP – SAMMEN STÅR VI STÆRKEST.**

Højsletten

Botilbud for voksne
udviklingshæmmede

Højsletten 41
2730 Herlev
Tlf. 44 50 91 00

Benny Johansen & Sønner A/S
Kirkevej 8 • 2765 Smørum
Tlf: 44 97 00 71 • Fax: 44 65 06 96
Email: benny@bjogs.dk
www.bjogs.dk

K-Rens
VI ANDERS KOLD

Løvspringvej 4 • Andrup
6705 Esbjerg Ø
Tlf. 75 16 07 63 • Biltlf. 40 84 07 63

Kemp & Lauritzen

Vi gør det nemt for dig

EL-INSTALLATION

Roskildevej 12
2620 Albertslund
Tlf: 4366 8888

www.kemp-lauritzen.dk

ROADSIGN

SPAR 1.000,-

FUNKTIONELLE VINTERJAKKER 3 FARVER.
NORMAL PRIS 2.500,-

NU 1.500,-

Lønsskov
VIBY CENTRET • 8260 VIBY J • TEL.: 86 14 99 09

Haglebu Fjellstue en en lille turistvirksomhed som siden 1989 har specialiseret sig i aktivitetsferier for handicappede gæster. Vi er ikke uddannede pædagoger, men er rigtig glade for at arbejde med funktionshæmmede.

- Skiaktiviteter
- Snescooterture
- Hygge ved bål
- Musik, dans, og karaoke
- Hundeslædekørsel

HAGLEBU FJELLSTUE AS

Altid rimelige priser

HAGLEBU FJELLSTUE AS

Haglebu 3359 Eggedal, Norge
Tlf. +47 3271 3350 • www.haglebu.no

Byens Bager

Rødovrevej 325 - 2610 Rødovre

Tlf. 36 70 30 41

Østruplund Boinstitution

På ekstern beskæftigelse på Østruplund kan du arbejde med:

- Skov og park
- Dyre pasning
- Vedligehold ude og inde
- Pedalmedhjælper
- Køkkenmedhjælper
- Vaskeri

Du kan deltage i mange forskellige kreative og fritidsaktiviteter f.eks. bowling, kunstmaling, fiskeri m.m.

Klintebjergvej 75 • 5450 Otterup • Tlf. 63 82 10 10

PEUGEOT

BURGAARD SØRENSEN A/S

Sædding Ringvej 3-6 • 6710 Esbjerg

Telefon 75 15 99 11

www.peugeot.dk/esbjerg

ARKIL BRO & BETON

Mossvej 2A – 8700 Horsens

Tlf. 75 85 76 23 – Fax. 75 85 76 24

E-mail: bro-beton@arkil.dk

www.arkil.dk

KIK

*Hjælpemidler til Synshæmmede
samt andre handicapområder*

Høje Taastrup Boulevard 39
2630 Taastrup

Tlf.: 36 46 19 60 0 • Fax: 36 46 19 25

www.butikkik.dk

DOLLE

Vestergade 47 • 7741 Frøstrup

Telefon 97 99 14 22 • www.dolle.dk

ESVAGT A/S
Adgangsvejen 1
DK-6700 Esbjerg

Phone: +45 33 98 77 00
chartering@esvagt.dk
www.esvagt.dk

ESVAGT
SAFETY & SUPPORT AT SEA

Opholdsstedet Lundsgaard

Birkevej 36, Brylle

5690 Tommerup

Tlf. 63 76 60 39

LEV-kontakten

Regionalt opdelt

1000 - 2990

Flyttemand Olsen

Jesper Brockmandsgade 9.3, sal.
2200 København N
Tlf. 33 31 18 00

LNR
INSTALLATION
v/ Lars Renslev

alle former for
el-installation
udføres

Møllegade 16, kdl.tv.,
2200 København N

Telefon 35 36 14 88
Telefax 35 36 14 89

info@lmr-installation.dk

Alle maleopgaver udføres...

Andersen Maler Entreprise
www.a-m-e.dk
20 81 85 82

LAURID'S AUTO

Kløverprisvej 10 • 2650 Hvidovre
Tlf. 36 48 64 86 • www.lauridsauto.dk

Mad ud af huset til alle lejligheder
Festen kan også holdes i vores selskabslokaler

Bibliotekvej 62
2650 Hviovre • Tlf. 2282 6804

Statsaut. ejendomsmægler M.D.E. Cand. jur.

MAX MARDORF

Hvidovrevej 406 • 2650 Hvidovre
Telefon 36 77 18 28
(Overfor Hvidovre Sportsstadion)

home

vi vil være din foretrukne ejendomsmægler

FÅ EN GRATIS
SALGSVURDERING

Det er os, der er kendt for det hurtige og effektive salg

BE Consult

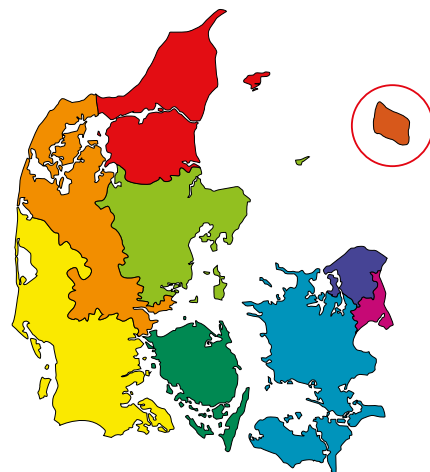
Æblehaven 9 • 2680 Solrød Strand

Ikke alle er lige gode til tal
BE Consult kan hjælpe dig med det hele

Tel. 40 18 81 87
info@birgereskildsen.dk
www.birgereskildsen.dk

Skovgaard VVS A/S

Vandtårnsvej 67 • 2860 Søborg
Tlf. 39 67 69 96
lars@skovgaardvvs.dk
www.skovgaardvvs.dk

Mesterlodden 33
2820 Gentofte

Tlf. 39 65 02 07

4000 - 4990

Malerfirmaet R.B.H.

v/ Rudi Heisel

Lindevej 6
4030 Tune

Tlf. 35 45 08 89
Mobil 26 83 08 89
Fax 35 45 08 88

mad med mere
v/ Henrik Slagter

58264047

Stort udvalg i hjemmelavet pålæg
og kokkenklare retter

Alle efter kvalitetskod jagter
- start jagten hos Henrik Slagter

Torvet 18 • 4293 Dianalund

Revisor
Carlo Andreasen

Torvevænget 10 - 8310 Tranbjerg J

Tlf. 86 11 27 16

DORTHE'S
HJEMMESERVICE
Privat og erhvervsrensning
Hjemmeservice
16 års erfaring
www.dortheshj.dk

20 20 00 51

Kunnerupparken 36 • Kolt • 8361 Hasselager

Dansk
Revision®
Vesselbjergvej 3
8370 Hadsten
86 98 34 55

DA SERVICE

Havkærvej 72 • 8381 Tilst
Tlf. 86 24 17 67

Bocenter Vest
Tingagergården

Bo- og aktivitetstilbud

Tilst Skolevej 17 • 8381 Tilst
87 13 23 77

Udførelse af projekter i total- og
hovedentreprise
Andelsboliger, ejerboliger, erhvervsbyggeri -
boligudlejning og erhvervsudlejning

VIBE-HUSE

Samsøvej 29 8382 Hinnerup Tlf.: 86 98 60 11
www.vibe-huse.dk

VANDBORG®

Vandborg A/S
Røddikevej 89 • 8464 Galten • Tlf. 86 94 34 86
www.vpv.dk

Simas Filters A/S

Rugvænget 10
8500 Grenaa

Tlf. 87 58 10 20

Fax 87 58 10 30

E-mail: mail@simas.dk

Lev. af luftfiltre af alle typer

Vosnæs Gods

Vosnæsvej 9 Løgten • 8541 Skodstrup

www.vosnaes.dk

knuth@vosnaes.dk • Telf: 86 99 11 29
Mobil: 21 42 11 29 • Fax: 86 99 24 56

OK
MALER SERVICE
- ET GODT STYKKE HÅNDVÆRK

v/ malermester Ole Kofoed
Poul Larsensvej 7
Tlf. 40 41 04 40

Mellerup Skolehjem

Støvringgårdvej 43, 8930 Randers NØ

Tlf. 78 41 00 00

MS SMEDE & MONTAGE

v/Smedemester
Morten Sørensen

40 34 33 42

Kærvej 41 • Drastrup Kær • 8960 Randers SØ

Kørelærer
Mads Fur

Biltlf. 21 94 21 93
madsfur@elromail.dk

9000 - 9990

VUK - Voksenskolen for Undervisning
og Kommunikation, Aalborg tilbyder
undervisning til psykisk udviklings-
hæmmede.

1. Ungdomsuddannelsen
2. Den kompenserende undervisning
for voksne.

VUK - Voksenskolen for Undervisning
og Kommunikation.
Studievej 5, 9400
Nørresundby
Tlf. 98 17 76 77

SUNDBY-HVORUP
Boligselskab

Lindholm Søpark 4 • 9400 Nørresundby
Tlf. 98 17 30 66

Elcold

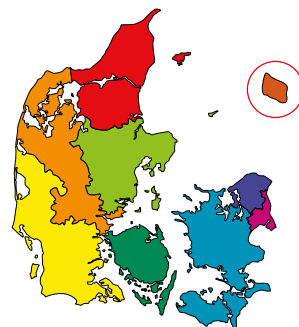
ELCOLD FRYSERE HOBRO ApS

Løgstørvej 81 • Hørby
9500 Hobro

Tlf. 96 57 22 22

www.elcold.com

1000 - 2990
3000 - 3670
3700 - 3790
4000 - 4990
5000 - 5985
6000 - 6990
7000 - 7990
8000 - 8990
9000 - 9990

Revisionsfirmaet
René R. Andersen

Juliesmindevej 15
4180 Sorø
Telefon 57 87 32 06
Telefax 57 87 32 09

ODSHERRED

Teater

Annebergparken 22
4500 Nykøbing Sjælland
59 93 03 01
www.odsherredteater.dk

MURERMESTER
KLAUS HENRIKSEN NÆSTVED APS
Vejløvej 54, Vejlø • 4700 Næstved
Tlf. 55 70 20 23
Mobil 40 32 27 07

 MARJATTA

Tilbud til mennesker med udviklings-
forstyrrelser og udviklingshæmning:
Skolehjem, ungdomsuddannelse,
vokscentre og værksteder

Strandvejen 15 • 4733 Tappernøje • Tlf. 55 96 51 19
E-mail: marjatta@marjatta.dk • www.marjatta.dk

Malermester
Nana Bach

Bankevejen 57, 4750 Lundby
Telefon 28 96 43 63

5000 - 5985

Svennes Byg Aps.

Murermester
Svend-Age Hansen
Fuglsangvej 3 5492 Vissenbjerg
Tlf. 64472905
Mobil. 26629795
E-mail svennesbyg@hotmail.com

Blikkenslageren INT

Hunderupgade 32
5230 Odense M
+45 6617 9195
+45 2047 6511
www.blikkenslageren.int.dk

Kildevængets

Autoværksted ApS
v/Jens Arndal

Kildevænget 1
Nr. Lyndelse

65 90 19 30

Telefax 65 90 19 30
Biltelefon 21 22 18 10

6000 - 6990

Haderslev Ilt- & Gasdepot ApS

- PRIMAGAZ forhandler
- YARAPRAZAIR forhandler

Hirsevej 14 • 6100 Haderslev
Tlf. 74 52 38 72
Fax 74 52 38 02
E-mail: eva@hadig.dk

astrup design

skilte|bilreklame
storformat print
inventar|messestande
75 21 29 29
Astrup Design
Glarmestervej 7
Dk-6800 Varde
www.astrupdesign.dk

Hawaii Massage

Starup Fjordvej 5
6100 Haderslev
Tlf. 28 57 48 09
www.mariegregersen.dk

7000 - 7990

Knud Sørensen Brande ApS
VOGNMANDSFORRETNING

Hyvildvej 38 • 7330 Brande
• **97 18 31 05** •

Dragsbæk Margarinefabrik

Simons Bakke 46, 7700 Thisted

Tlf. 97 92 27 44

8000 8990

Arkitektfirma
Gudnitz & Partnere A/S

86 17 12 22
www.gudnitz-tegnestue.dk

ELITE
SLIBERIET
v/H.C. Jensen

Skanderborgvej 212 • Viby J
Vi sliber for Industri & Private

86 11 22 55
Åbningstider:
Man-tors. 8-16 • Fredag 8-12
www.elitesliberiet.dk

Vævervej 7 • 8800 Viborg

Tlf. 89 28 81 00

viborg@grontmij.dk • www.grontmij.dk

Danmarksgade 28 • 6700 Esbjerg
Tlf. 60 19 27 47 • E-mail: esbjerg@ebas.dk
www.ebas.dk

Vinkelvej 3
DK-6600 Vejen
Tlf 75 36 16 60
Fax 75 36 38 58
www.olet.dk

Ekspert i fleksible løsninger

**Casa Blanca
Bo & Erhverv**

Bo og dagtilbud til unge over 16 år - I København

Vi tilbyder

- pladser på kollegielignende opholdssted og i støttet botilbud for lettere psykisk udviklingshæmmede.
- dagtilbuddet Projektskolen, STU-forløb, erhvervsafklaring og undervisning.
- projektanbringelse på eget værelse i København med støtte/kontaktordning.

Vi giver

- personlig støtte og omsorg, der er målrettet den enkelte unges vanskeligheder og udviklingspotentialer.
- støtte til uddannelse.
- støtte til inddragelse af den unges familie og øvrige netværk.

Vi er

- socialfagligt og håndværksmæssigt uddannede med mange års socialfaglig erfaring.

Kontakt visitator Anders Christiansen på 29 23 91 03 • Læs mere på www.cbbe.dk

**Malerfirma
Ernst Hansen %**

Vi udfører alle opgaver inden for malerfaget, små som store, og står til rådighed med vejledning om farver, priser og vedligehold m.m.

Malerfirma Ernst Hansen A/S

Nordlandsvej 76 • 8240 Risskov • Tlf.: 70 27 12 11
E-mail: post@mfeh.dk

Aut. VVS-installatør

LARS LYKKEGAARD ApS

Silkeborgvej 595 A • 8220 Brabrand
Mobil 21 21 77 00 • Tlf. 86 25 75 95
Fax 86 25 75 94
E-mail: lars@larslykkegaard-vvs.dk
www.larslykkegaard-vvs.dk

 VVS garanti

Grydelapper I/S

Privat beskyttet beskæftigelse

Slotshaven 5 • 4300 Holbæk

Tlf. 59 48 03 62

Kæmpe nytårsfest i Aalborg

Så har LEV i Nordjylland atter fornøjelsen af at invitere til den årlige nytårsfest, som også i år afholdes i Vejgårdhallens restaurant, Vejgård Torv, Aalborg, fredag den 25. januar 2012 kl. 17.30.

Festmenuen består af gammeldaws flæskkesteg med alt i tilbehør, hjemmelavet appelsin og kaffe med hjemmebagte småkager.

Under middagen sørger GIRO 413 for den musikalske underholdning og spiller derefter op til dans frem til kl. 22.30, hvor festen slutter. Entré, middag og fri garderobe koster den beskedne pris af kr. 250,00.

Få flere oplysninger om arrangementet, tilmelding mm. her: <http://aalborg.lev.dk/aktiviteter/aktivitetskalender/nyttaarsfest-2013>.

Kredsgeneralforsamlinger 2013

På LEVs repræsentantskabsmøde i oktober blev det besluttet, at kredsene selv kan beslutte, om de vil afholde kredsgeneralforsamlinger hvert eller hvert andet år. Et par kredse har meddelt, at de vil afholde generalforsamling i 2013. Det er:

LEV Randers afholder generalforsamling den 26. februar 2013 kl. 19.00 i Café GAIA Papaya, Niels Brocks Gade 14A, 8900 Randers C.

LEV Kolding afholder generalforsamling den 25. februar 2013 kl. 19.00 i Nordhøj, Niels Bohrsvej 6, 6000 Kolding.

Vi er flyttet

Landsforeningen LEV er nu flyttet til det nye Handicaporganisationernes Hus i Høje-Taastrup

Med Handicaporganisationernes Hus har Danmark fået både verdens mest tilgængelige bygning og en stærk dynamo for handicapsagen. LEV deler i det nye hus adresse med 22 andre organisationer – i alt kommer der til at arbejde omkring 350 personer i huset.

Tilgængelighed for alle har været et centralt omdrejningspunkt i kreeringen af huset. Men også en optimal brug af energi og i det hele taget skabelse af en forbilledlig, moderne arbejdsplads har også været helt centralt i planlægnings- og byggeprocessen.

Og så er der selvfølgelig hele aspektet med at skabe et domicil, som er synligt, og som viser, at mennesker med handicap også har en plads i samfundet.

LEVS NYE ADRESSE ER: Blekinge Boulevard 2, 2630 Taastrup. Men telefonnummeret er det samme – tlf. 3635 9696.

8 TOWARDS 12 – FOTOUdstILLING MED ELITEATLETER MED HANDICAP

Hvad er meningen med livet? Spørgsmålet stilles ofte, når man rammes af traumer efter ulykker, livstruende sygdomme eller medfødte handicaps. Fotograf Bo Nymann har i halvandet år fulgt otte handicappede eliteatleter, som trods deres handicap har fundet meningen med livet. Alle har de haft det mål at kvalificere sig til De Paralympiske Lege i London 2012. Atleterne har inviteret fotografen ind i deres liv uden forbehold, både på og udenfor banen. Otte historier fortalt i billeder, der sætter livet i perspektiv.

Fotoudstillingen 8 towards 12 er et non-profit projekt og vises:

8. februar – 21. marts 2013 i Øksnehallen i København
Gratis adgang

3. – 29. april 2013 – Musikhuset Aarhus
Gratis adgang

Læs mere om projektet på hjemmesiden www.8towards12.com.

Gode apps til børn og voksne

Konsulentfirmaet Udviklingsforum har åbnet et site med mange gode apps til børns læring, leg og fællesskab. Disse apps retter sig generelt til mindre børn uden handicap, men der er god inspiration at hente til LEVs målgruppe med apps til børn og voksne med udviklingshæmning – se www.udviklingsforum.dk.

På [facebook.com/landsforeningenlev](https://www.facebook.com/landsforeningenlev) kan du dele dine erfaringer med brug af apps til børn og voksne med udviklingshæmning, så vi alle kan blive klogere.

Find den rigtige telefon til dit behov

På en ny hjemmeside kan du finde en telefon, der passer til dit behov, hvis du for eksempel har fysiske udfordringer, nedsat hørelse m.m. Siden er udviklet af telefirmaet Tele Call for det svenske firma Doro, der har specialiseret sig i telefoner til seniorer samt til brugere, der måtte have specielle behov. Det være sig nedsat syn eller hørelse, problemer med fingermotorikken eller hukommelsen.

På enkeltelefon.dk klikkes ind i menuen under det behov, man har. Ved eksempelvis at klikke på "Nedsat syn", får man med det samme et overblik over, hvilke telefoner, der her er mest velegnede.

Gå ind på hjemmesiden www.enkeltelefon.dk og find den telefon, der passer bedst til dit behov.

Kommuner blåstempler købesex til udviklingshæmmede

I Aabenraa Kommune ser man gerne, at deres medarbejdere hjælper handicappede til købesex, selv om det i Socialministeriets nye vejledning omkring handicappede og udviklingshæmmedes seksualitet slås fast, at man som socialpædagog ikke har pligt til at hjælpe med telefonopringningen.

- Hvis for eksempel en borger i et bofællesskab ønsker at kontakte en prostitueret, så har vi lagt op til, at vores medarbejdere kan sørge for, at den kontakt bliver effektueret, fortæller socialudvalgsformand Svend Hansen Tarp om Aabenraa kommunes seksualpolitik for voksne mennesker med udviklingshæmning til DR Syd.

- Vi skal være åbne overfor at vejlede de her borgere, uanset om de er udviklingshæmmede eller handicappede. Og det skal vi gøre på så fordomsfri en måde som overhovedet muligt, siger Svend Hansen Tarp.

Svend Hansen Tarp slår dog fast, at den enkelte kommunale medarbejders grænser respekteres. DR Syd har lavet en rundspørge blandt de syd- og sønderjyske kommuner. Og den viser, at de alle gerne hjælper mennesker med handicap eller udviklingshæmning med købesex.

Lad os frede om disse piger

Året er formentlig 1904. Det begynder med et tilfældigt møde på en banegård mellem to mennesker, der har tænkt den samme tanke: Der bør gøres noget for de unge ikke fuldt normalt udviklede kvinder, der har så svært ved at finde deres plads i livet. Sådan lyder startskuddet til de indremissionske fredeshjems historie, som historiker Finn Andersen skildrer i perioden fra 1906-1984. Gennem en årrække oprettedes der hjem i Lille Karleby, Gødvad, Handbjerg og Brabrand. Her blev jorden dyrket, der blev vævet, syet og de åndelige dyder blev holdt i hævd. De lettere udviklingshæmmede kvinder, der fik bopæl på et fredshjem, var sikret en tryk tilværelse med såvel praktisk som åndelig vejledning.

Bogen skildrer den daværende Åndssvageforsorgs ivrige bestræbelser på at kapre nye klienter, der kunne fylde blandt andet Sprogø, mens man fra fredshjemmenes side var betydeligt mere skeptiske, blandt andet overfor racehygiejnen, datidens IQ-målinger, der i løbet af en times tid kunne dømme en ung kvinde til sterilisation.

Bogen er første del af et omfattende fortløbende forskningsprojekt baseret på et enestående kildemateriale fra flere ventetidshjem – de midlertidige opholdssteder for børn inden de kunne få plads i den daværende Åndssvageforsorg.

Lad os frede om disse piger
Bestyrelsen for Fredshjems oprettelse
og virke 1906-1984.

Af Finn Andersen
Udgivet af Forlaget Oligo. Pris: 150 kr.
Bogen kan købes på www.oligo.dk

ILD ER NØDRÅB

Udviklingshæmmede bruger ofte ild som kommunikationsmiddel, det viser det første danske studie af sin art. DR Nyheder har fået lov at smugkigge i rapporten, som offentliggøres til foråret.

- Vi undrede os over, at halvdelen af beboerne på den sikrede institution Kofoedsminde var dømt for brandstiftelse, siger Søren Holst, udviklingskonsulent ved Kofoedsminde, om baggrunden for undersøgelsen til DR.dk.

Han og cand. mag. i pædagogik Dorte Lystrup fik Trykfon- den med på ideen om at undersøge, hvorfor så forholdsvist mange udviklingshæmmede sætter ild på. De to forskere har gennemtrawlet 83 udviklingshæmmede ildspåsætters sagsakter gennem de seneste ti år og fundet frem til tre hovedgrupperinger.

- En mindre gruppe er i byen og fulde sig, og så sætter de ild på, men de kunne lige så godt have begået hærværk. Ilden siger dem ikke noget særligt. Den største gruppe kalder vi "den kommunikative brandstifter". De bruger ilden som middel til at få opmærksomhed, hvis de er vrede eller frustrerede. Den tredje type er fascineret af ilden, de blå blink og udrykningshornene, forklarer Søren Holst.

Udviklingshæmmede står i gennemsnit bag 27 brande årligt. En enkelt af de undersøgte var dømt for 18 ildspåsættelser.

Bliv klogere på

Det Centrale Handicapråd i ny årsberetning

I Det Centrale Handicapråds nye årsberetning for 2011-2012 kan du blive klogere på rådet - på en nem og tilgængelig måde. For første gang har rådet lavet deres årsberetning som en hjemmeside på nettet. Den er hurtig at navigere i, teksterne er korte, og der er masser af billeder og videoer. Har du travlt, kan du læse det letlæste resumé, som du finder inde på siden. Og har du tid til nærlæsning, kan du printe årsberetningen ud som en PDF.

I årsberetningen kan du blandt andet:

- Læse mere om rådsmedlemmerne og om, hvordan de arbejder med hinanden.
- Få mere at vide om, hvem rådet samarbejder med - og hvorfor og hvordan.
- Se videoer med fire rådsmedlemmer, som fortæller om rådets arbejds-temaer.
- Læse, hvilken helt ny, dansk undersøgelse, to specialestudierende fra Institut for Uddannelse og Pædagogik er ved at lave i samarbejde med rådet.
- Læse rådets holdningspapirer – ét er

om inklusion i folkeskolen, et andet er om velfærdsteknologi.

- Se og høre, hvad rådet har sagt i medierne i 2011-2012.
- Downloade idekataloget fra rådets beskæftigelsescamp, hvor eksperter kom med forslag til, hvordan man kan få flere mennesker med handicap i job.
- På en video se, hvad der foragede formanden, da han besøgte en messe for hjælpemidler.

Du finder årsberetningen på www.dch.dk/aarsberetning 2012.

Kommunekredse

LANDSFORENINGEN LEV

– udvikling for udviklingshæmmede

LANDSKONTOR:

Blekinge Boulevard 2, 2630 Taastrup

Telefon: 3635 9696

E-mail: lev@lev.dk

Web: www.lev.dk

KONTOR- OG TELEFONTID:

Mandag til torsdag: 9.00-16.00

Fredag: 9.00-13.00

GIRO:

5 49 00 06 (kontingent)

2 00 10 04 (gaver og bidrag)

LANDSFORMAND:

Sytter Kristensen

Tlf. 4016 8044

e-mail: sk@lev.dk

NÆSTFORMAND

Tonny Mortensen

Tlf. 2168 6273

e-mail: hilde-morten@post.tele.dk

LEV BLADET:

Nr. 8/61. årgang 2012

ISSN: 1903-7937

PROTEKTOR:

Hendes Majestæt

Dronningen

MEDLEM AF:

Inclusion International

NSR – Nordisk Samarbejdsråd

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR:

Sytter Kristensen

REDAKTION:

Arne Ditlevsen, Sytter Kristensen,

Lasse Rydberg, Hans Andersen,

Thomas Gruber

FORSIDEFOTO:

Illustration Synergi Reklame

STOF TIL BLADET SENDES TIL:

Kløverprisvej 10 B, 2650 Hvidovre

Telefon: 3635 9696

Telefax: 3635 9697

E-mail: redaktion@lev.dk

Indsendte bidrag afspejler ikke

nødvendigvis LEVs holdninger.

DEADLINE:

Deadline LEV 1/2013 er 15. januar.

Bladet udkommer den medio februar.

ANNONCEEKSPEDITION:

FL Reklame

Damgårdvej 46, Gram

8660 Skanderborg

Tel. 8793 3788

Email: fl@flreklame.dk

OPLAG: 8.000 stk.

LAYOUT OG TRYK:

Synergi Reklamebureau Webbureau

LEVS RÅDGIVNINGSTJENESTE:

Mandag, tirsdag, onsdag:

10.00-12.00

Torsdag, fredag, lørdag, søndag:

Lukket

Ring 8038 0888

(LEV betaler samtalen)

E-mail: raadgivningen@lev.dk

Albertslund/Brøndby/Glostrup/ Ishøj/Vallensbæk

Torben Olsen (kontaktperson)

Tlf. 3647 0212

e-mail: torbenogsus@olsen.mail.dk

Assens/Middelfart/Nordfyn

Ingrid Rasmussen

Tlf. 6445 1562

e-mail: ingrid.rasmussen@kabelmail.dk

Bornholm

Svend Pedersen

Tlf. 5695 6326

e-mail: svend_p@tiscali.dk

Billund

Mette Andersen

Tlf. 2870 3091

e-mail: flintemarken@gmail.com

Dragør/Tårnby

Jacob Taarup

Tlf. 2828 9866

e-mail: jacob.taarup@identitas.dk

Egedal

Jane Villemoes

Tlf. 4031 7597

e-mail: janevillemoes@msn.com

Esbjerg/Fanø

Dorthe Højriis Thomsen

Tlf. 7545 0383

e-mail: dhprivat@mail.dk

Favrskov/Skanderborg

Lone Thykær

Tlf. 8691 1070

e-mail: thykeer@webspeed.dk

Faxe/Stevns/Vordingborg

Kristian Nicolaisen

Tlf. 2259 3050

e-mail: vibeke@angelman.eu

Frederiksberg

Kirsten Bartroff

Tlf. 3871 3158

e-mail: kirsten.bartroff@kreds.lev.dk

Frederikssund

Ninette Hartwich

Tlf. 4738 4010

e-mail: lev.frederikssund@gmail.com

Furesø

Sine Holm

Tlf. 4498 4454

e-mail: sine@biomerieux.dk

Fåborg-Midtfyn/Ærø

Ulla Stick

Tlf. 6268 1987

e-mail: ulla.stick.kredslev@mail.dk

Gentofte

Jens Christian Pedersen

Tlf. 3968 2056

e-mail: jcpedersen@gmail.com

Gladsaxe

Mads Rimmen

Tlf. 3513 4419

e-mail: mads.rimmen@vip.cybercity.dk

Greve

Allan Jørgensen (kontaktperson)

Tlf. 4390 8963

e-mail: allan_joergensen@mail.dk

Guldborgsund

Hanne Nielsen

Tlf. 5444 5656

e-mail: rytterbjerggaard@mail.dk

Haderslev

Solvej Laugesen

Tlf. 7484 1665

e-mail: solvej@dbmail.dk

Halsnæs

Rita Simonsen

Tlf. 4971 9471

e-mail: ritas@os.dk

Hedensted/Horsens

Dorrit S. Haulrich

Tlf. 7589 7919

e-mail: dokinira@hotmail.com

Helsingør

Jacob Svendsen

Tlf. 4922 6162

e-mail: jacob.svendsen@pol.dk

Herlev

Marianne Ulrich-Jørgensen

Tlf. 4491 9168

e-mail: ml.ulrich@privat.dk

Hillerød/Allerød

Dorthe Kann

Tlf. 4826 1050

e-mail: dkann@dadlnet.dk

Holbæk/Odsherred

Morten Løvschall

Tlf. 5917 3917

e-mail: morten@lovschall.name

Høje-Taastrup

Erik Petersen

Tlf. 2211 3430

e-mail: svane1@post11.tele.dk

Hørsholm

Flemming Sundt (kontaktperson)

Tlf. 4586 1707

e-mail: connie@poulsen.mail.dk

Kalundborg

Søren Hansen

Tlf. 5950 7416

e-mail: sdh@dbmail.dk

Kerteminde

Laurits Nielsen

Tlf. 6534 1509

e-mail: lauhed@mail.dk

Kolding

Inge Stausholm

Tlf. 7553 1320

e-mail: inge@istausholm.dk

København

Danielle Pröschild

Tlf.: 3581 3322

e-mail: danielle@proschold.dk

Køge

Frank Poulsen

e-mail: lev.frank-poulsen@mail.dk

Lolland

Gyrithe Sidor (kontaktperson)

Lavendelvej 11

4920 Søllested

Mariager Fjord/ Vesthimmerland/Rebild

Ella Holm Hansen

e-mail: eh@ellaholmhansen.dk

Morsø

Lone Øst

Tlf. 9776 4698

e-mail: zenofexxx@sol.dk

Nyborg

Ole Skovsbøll

Tlf. 4029 6097

e-mail: kovsboell@hotmail.com

Næstved

Hanne Kristensen (kontaktperson)

Tlf. 2291 5746

e-mail: larskristensen@stofanet.dk

Odder/Samsø

Tom Møller Jensen

Tlf. 3020 9133

e-mail: lev.odder@gmail.com

Odense

Flemming Larsen

Tlf. 3192 5726

e-mail: stegsted@gmail.com

Randers

Preben Schmidt

Tlf. 8640 2217

e-mail: preben@achtenschmidt.dk

Ringsted

Mona Williams

Tlf. 5764 3584

e-mail: williamsz@ofir.dk

Roskilde/Lejre

John Møller
Tlf. 4632 7632
e-mail: johnsmoller@yahoo.com

Rødovre

Irene Schimmell
Tlf. 3670 6492

Silkeborg

Anders Christensen
Tlf. 8684 6221
e-mail: jagachristensen@hotmail.com

Skive

Anders Daugbjerg
Tlf. 9751 1719
e-mail: a.d@mail.dk

Slagelse/Sorø

Gitte Larsen
Tlf. 58376012
e-mail: gla@sbfdk

Solrød

Carsten Wærns
Tlf. 5614 4125
e-mail: waerens@webspeed.dk

Svendborg/Langeland

Frank E. Jensen
Tlf. 6222 1490
e-mail: edelberg@stofanet.dk

Sønderborg

Finn Schmidt (kontaktperson)
e-mail: fluefinn@gmail.com

Thisted

Gerda Kobberøe (kontaktperson)
Tlf. 9793 7444

Tønder

Jens Ellekjær
Tlf. 7472 4094
e-mail: je@kreds.lev.dk

Varde

Ole Lennart
Tlf.: 2098 3874
e-mail: familien-lennart@mail.dk

Vejen

Finn Nygaard
Tlf. 7552 4740
e-mail: finn@asbovej.dk

Vejle

Kari Overhalden
Tlf. 7572 1590
e-mail: kari@tilmar.dk

Vendsyssel

Fridolin Laager
Tlf. 9847 9116
e-mail: laagerf@gmail.com

Vestjylland

Kurt Veise
Tlf. 6140 9025
e-mail: kurt.veise@lev-vestjylland.dk

Viborg

Henning Gregersen
Tlf. 8665 9525
e-mail: hg-kg@hotmail.dk

Aabenraa

Magny Jønch
Tlf. 7452 6472
e-mail: magnyjonch@webspeed.dk

Aalborg

Annette Andreassen
Tlf. 9814 4714
e-mail: a.andreassen@home3.gvndnet.dk

Aarhus/Norrdjurs/Syddjurs

Jan Kristensen
Tlf. 8628 0925
e-mail: jankr@dadlnet.dk

Angelmanforeningen i Danmark

Jane Villemoes
Tlf. 4031 7597
e-mail: angelmanforeningen@gmail.com
www.angelman.dk

Cri du Chat Foreningen

Birthe Villani
Tlf. 8611 8887
e-mail: villani@mail1.stofanet.dk
www.criduchat.dk

Danske Døvblindfødtes Forening

Vibeke Faurholt
Tlf. 9885 4332
e-mail: faurholt@mail.tele.dk
www.ddbf.info

Dansk Forening for Tuberøs Sclerose

Liselotte W. Andersen
Tlf. 8627 7714
e-mail: brandersen@webspeed.dk
www.tuberoessclerose.dk

Den danske CDG-forening

Pia Seitzberg
Tlf. 3512 5125
e-mail: johnnymadsen@email.dk
www.cdg.dk

Foreningen Handicappede Børn Uden Diagnose

Anja Grevinge
Tlf. 6178 0508
e-mail: hbud@forum.dk
www.hbud.dk

Landsforeningen for Rubinstein-Taybi Syndrom

Karin Kirkedal Hansen
Tlf. 3116 5559
e-mail: kirkedal.hansen@jafnet.dk
www.rubinstein-taybisyndrom.dk

UniqueDanmark

Dorte Vestergren Møller
e-mail: dorte@uniquedanmark.dk
www.uniquedanmark.dk

Kristelig Handicapforening

Ellen Hessellund Mikkelsen
Tlf. 8741 0138
e-mail: landskontor@k-h.dk
www.k-h.dk

Landsforeningen Downs Syndrom

Brita Mannick Laursen
Tlf. 9749 6688
e-mail: ulbrit@tele.dk
downssyndrom@downssyndrom.dk
www.downssyndrom.dk

Landsforeningen for Fragilt X syndrom

Helle Hjalgrim
Tlf. 4448 5808
e-mail: helle.hjalgrim@dadlnet.dk
www.fragiltx.dk

Dansk Forening for Williams Syndrom

Michael Lauridsen
Tlf. 6441 5391
e-mail: williamssyndrom@mail.dk
www.williams-syndrom.dk

LUMA – Landsforeningen der arbejder for Udviklingshæmmede Med Autisme

Henrik Sloth
Tlf. 4453 0697
e-mail: luma@lumaweb.dk
www.lumaweb.dk

Landsforeningen for Prader-Willi Syndrom

Kristina Bartholin Henrichsen
Tlf. 2254 6653
e-mail: elle-kristina@heaven.dk
www.prader-willi.dk

Landsforeningen for Sotos Syndrom

Yvonne Wounlund
Tlf. 6447 1090
e-mail: yvonne-wounlund@mail.dk
www.sotos.dk

Landsforeningen Rett Syndrom

Winnie Pedersen
Tlf. 7020 2053
e-mail: post@rett.dk
www.rett.dk

ULF – Udviklingshæmmedes Landsforbund

Lisbeth Jensen
Tlf. 7572 4688, Fax 7572 4633
e-mail: ulf@ulf.dk
www.ulf.dk

Copyright:
LEV må gerne kopieres og på anden måde anvendes, hvis kilden tydeligt angives.
Et eksemplar af den pågældende publikation bedes tilsendt LEVs redaktion.
ISSN 1903-7937

JH Maskin- og Hydraulikservice

Kirkebro 9 • 7150 Barrit
Tlf. 75 69 13 55

XLTØJ.DK
ELLER SCAN KODEN

K. Westergaard Automobiler A/S

Høegh Guldbergs gade 18 • 8700 Horsens

75 62 51 33

www.westergaard-automobiler.dk

Botilbuddet Stjernes kud

Botilbuddet Stjernes kud er et privat botilbud, med plads til seks beboere på Stjernes kud og tre i vores bo trænings lejligheder.

Målgruppen omfatter sentudviklede og debile i alderen 18-30 år.

Generelt for målgruppen er, at de er marginaliseret mennesker, der har svært ved at tilpasse sig samfundets normer med deres sociale- og adfærdsmæssige handicap. Beboerne har en forsinket eller mangelfuld udvikling af kognitive, sproglige motoriske og sociale evner og færdigheder.

www.botilbuddet-stjernes kud.dk

IdéRent ApS tilbyder:

- ✓ Visiteret hjemmepleje i Odense Kommune.
- ✓ Visiteret praktisk bistand via fritvalgsordningen.
- ✓ Privat rengøring med tilskud efter gældende regler.
- ✓ Hovedrengøring og haveservice – ring for tilbud.
- ✓ Egen "Handyman" – mindre murerarbejder

IdéRent ApS

Jernbanegade 14¹ - 5000 Odense C
Telefon: 8993 4477 Mobil: 2724 8802
www.iderent.dk info@iderent.dk

Opdager indbrud, brand, gas og vand

Bestil Falck Alarm nu
på 70 10 40 80 eller falck.dk

Nordjysk Børne- ungecenter, NBU
Aalborgvej 31-33 • 9460 Brovst
Tlf. 98 23 29 70
www.nbu-center.dk

1 ledig plads i pighuset, Fredensdal

Lemming Hegn

Østerbyvej 23 • 8632 Lemming
86 85 91 13 • Fax 86 85 93 21
info@lemming-hegn.dk
www.lemming-hegn.dk

H.J. Hvidevare Service

Frydenhøjparken 225 - 2650 Hvidovre

Mob. 40 14 21 11

www.hjhvidevareservice.dk

Scan QR-koden og besøg www.nssystem.com

- Transfer
- Direkte print
- Broderi
- Vævede etiketter
- Plotterfolie
- Tekstil

...synlighed på tekstil

RASMUSSEN & SØNNER ApS

Lægårdsvej 1
8520 Lystrup

Volvo'er i Lystrup
www.rsbiler.dk

Tlf. 86 22 84 22
Fax 86 22 83 35

AL-Intra ApS

Nybølnorvej 24
6310 Broager
Telefon 74 44 18 00
Telefax 74 44 19 02

**STÅLKONSTRUKTIONER
CONTAINER**

Jens Kromanns Vej 9
Snoghøj
7000 Fredericia
Tlf. 75 94 56 14

Aftenskolen for udviklingshæmmede.

Ring og rekvirer program for sommerhøjskoler, weekendkurser samt for undervisning i Kolding, Fredericia Vejle, Svendborg og Langeland.

Feriehuse med 8 sengepladser, tv, radio og brændeovn. Området har asfalteret stisystem, tennis, beach-volley m.m. og 150 meter badebro lige ud i Kattegat.

Hou Søsportcenter

en naturlig ferie – også for kørestolsbrugere
tlf. 87 81 79 99 • www.hou-seasport.dk

STU Nextjob

SÆRLIGT TILRETTELAGTE
UNGDOMSUDDANNELSE
FOR UNGE I HOVEDSTADSOMRÅDET

Tre år med individuelt tilpasset undervisning i trygge rammer, venner og sammenhold. Ingen kedelig skolebænk, men spændende læring for livet

**Sport, individuel læring & kultur
det' Nextjob der duer!**

Sandtoften 3-7 2820 Gentofte
Tlf.: +45 28 05 26

www.nextjob.dk nextjob@nextjob.dk

AKTIVITETSCENTRET KELLERSVEJ

Dagtilbud for voksne udviklingshæmmede

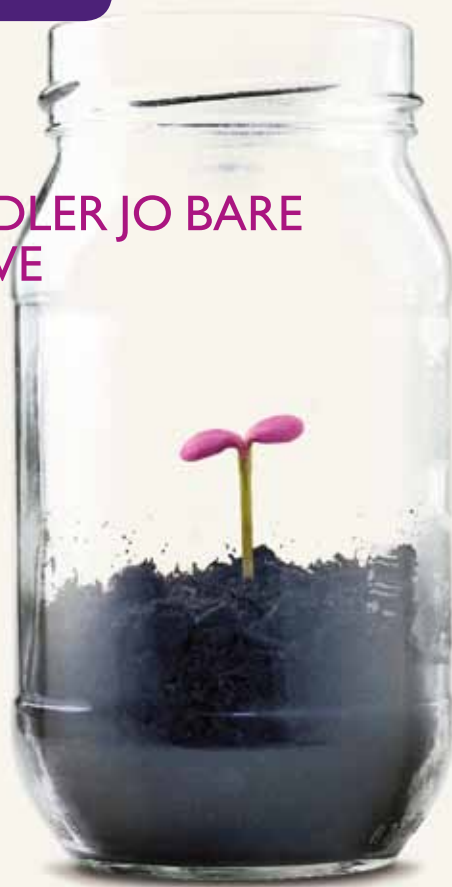
MANGFOLDIGHED OG MULIGHEDER

Flexibilitet • Oplevelser/omsorg • Neuropædagogisk tilgang
Dyrehold og ridning • Mulighed for halvtidspladser
• Cafe Dukkehuset

Kellersvej 13 - 23. 2860 Søborg
Telefon 39 57 33 60 - E-mail: ac-kellersvej@gladsaxe.dk
Hjemmeside: www.gladsaxe.dk/ac-kellersvej

Som pårørende til udviklingshæmmede og medlem af LEV kan du opnå gode rabatter på dine forsikringer hos Codan. Ring og hør mere på 33 55 55 55.

DET HANDLER JO BARE OM AT LEVE

LEV og Codan har sammen udviklet en række forsikringer, der er specielt tilpasset handicappedes og udviklingshæmmedes behov.

Vi kalder dem HANDI forsikringer

Du får f.eks. med HANDI hændelsesforsikring en række fordele i forhold til andre ulykkesforsikringer.

Blandt andet dækning af brilleskader, tandskader og knoglebrud, og så kræves der ingen helbredsoplysninger.

Ring nu til LEV og hør mere om alle HANDI forsikringerne, og hvordan vi hjælper dig med at forsikre det liv, du lever.

Al henvendelse til: Landsforeningen LEV,
Kløverprisvej 10B, 2650 Hvidovre, Tlf. 3635 9696